

HYBRID ARBEIÐI

*Tá arbeiðsplássið
er bæði heimið
og skrivstovan*

TEMA Inflation

s. 22

**Fakfeløg í
Ukraina í kríggi**

s. 42

19

42

**Kríggi í
Ukraina**Fakfelagsleiðari
flýddi

22

Tema:
Inflatión**Myndafrásögn**Vitjan á arbeidsplassum
kringlandið**Yvirtøkur**Gerið ikki sama
mistak aftur
Formaðurin skrivarFAMILJU-
FYRISITINGIN**Fakfelags-
samstarvið**Kjarnumáluni til
løgtingsvalið

36

37 tímar á
Betri t
Betri k
Min
Fær**Kunning frá felagnum****Limir, ið einki álitisfólk hava** á deildini/arbeidsplassinum, verða bidnir um at venda sær til felagið og upplýsa teldupost sín, so tit fáa kunning frá felagnum.

Hetta er eisini galdandi fyri aðrar limir, sum ynskja at fáa kunning frá felagnum.

ÚTGEVARI:
Starvsfelagið ©
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
T-postur: starvsfelag@starvsfelag.fo
Heimasíða: www.starvsfelag.foSKRIVSTOVUTIÐ:
Mánadag-hósdag kl. 09.00-16.00
Fríggjadag kl. 09.00-15.00TELEFONTIÐ: kl. 10.00 - 15.00
Tó ikki mikudagNEVND:
Súni Selfoss, formaður
Birta Fritleifsdóttir Kjærbaek,
næstforkvinnaBorgný Mohr
Hildigerð Djurhuus
Hergeir StaksbergFELAGSSKRIVARI:
Anna D. JohannesenSAMSKIPARI:
Guðrið JoensenLØGFRØÐINGUR:
Mary K. CazabonSAMSKIFTISFÓLK:
Beinta SimonsenTRYGGINGARRÁÐGEVI:
Jákup DanielsenSOSIALRÁÐGEVI:
Leif OlsenStarvsfelagið er limur í
norðurlendsku felagsskapunum
NTR, NSO og altjóða felagsskapinum
ISKASTARVSBLADIÐ:
Blaðið verður sent limum felagsins
ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar
ella partar av tilfari (myndir
undantiknar) treytað av, at keldan
verður upplýst.RITSTJÓRN:
Beinta Simonsen
Nevndin (ábyrgd)MYNDIR:
Jens Kristian VangUMBRÓTING, SNIÐGEVING,
PRENT OG LIÐUGGERÐ:
FøroyaprentFORSÍÐA:
Christel Christoffersen
Mynd: Jens Kristian VangNORÐURLANDSKT UMHVØRVISMERKI
Svanamerktur prentlutur 541 705

Søtur politiskur musikkur

Tá ið gamla árið fór um sýn, høvdu vit fingið eina nýggja samgongu. Grundarlagið er eitt samgonguskjal, sum lovar nógvar batar fyri arbeiðstakaran, samstundis sum vit hava fingið nakað so óvanligt sum eina landsstýriskvinnu í arbeiðsmarknaðarmálum. Og greitt er, at røkkur CEF-samgongan sínum málum – við tí aðalendamáli at lætta um gerandisdagin hjá løntakarunum – ja, so hava starvsfólk nakað at gleða seg til.

MÁLID, sum liggur allarfremst á borðinum hjá ráðharranum við arbeiðsmarknaðarmálum, er 37 tíma arbeiðsvikan, sum Starvsfelagið hevur havt sum eitt av sínum kjarnumálum síðan løgtingsvalið 2019. Tað skal gerast við lóg – ein tíma annaðhvørt ár, sigur samgonguskjalið. Hjá teimum við 40 tíma arbeiðsviku fara at ganga 6 ár. Tað er øgiliga varligt. Tað kundi gingið skjótari, og í teimum fráboðaðu trípartasamráðingunum fara vit at føra okkara sjónarmið fram, hvat ið rættast er at gera.

Gleðilig eru tíðindini eisini um skattalætta til miðal- og láglønt og eitt lønarlyft til teir lægst løntu bólkarnar á umsorganarøkinum og í vælferðarstørvum. Vit taka sum givið, at hetta eisini fer at koma fleiri av fakkólkunum, ið hoyra undir Starvsfelagið, til góðar, m.a. starvsfólki í heilsuverkinum og á røktarøkinum.

Eisini fegnast vit um, at samgongan ætlar at skipa almenna arbeiðsmarknaðin á slíkan hátt, at fólk fáa møguleika at starvast fulla tíð. Eisini í Starvsfelagnum arbeiða nóg, serliga kvinnur, niðursetta tíð, og hetta átakið kann – saman við ætlanini at stytta arbeiðsvikuna – gera, at fleiri fáa eitt fulltíðararbeiði, sum tey kunnu liva av.

Sum fakkfelag hjá skrivstovufólki gleðir tað Starvsfelagið serliga, at samgongan hevur sett sær fyrri at raðfesta framhald ///

„Arbeidsmarknaðurin og arbeiðstakarinn eru av álvara settir á breddan, og tað kann ikki vera annað enn søtur tónleikur í okkara oyrum.“

Mynd: Finnur Justinussen

yrkisútbúgvingarnar við vaksna-mannalæru og átøkunum frá tripartaavtaluni frá 2019. Avtaluni, sum strandaði undir farnu samgongu. Tað merkir m.a., at ferð skal setast á arbeiðið við førleikamenning og førleikameting; nakað, vit leingi hava eftirlýst.

Av øðrum arbeiðsmarknaðarmálum ætlar samgongan sær at endurskoða barsilsskipanina og gera hana smidligari fyri foreldrini. Tað ljóðar gott. Eisini ljóðar tað lovandi, tá ið samgongan sigur seg vilja arbeiða fyri rúmligari arbeiðsmarknaði fyri fólk við breki. Okkara vón er, at føgru orðini verða umsett til nakað ítøkiligt, t.d. at geva fólki við breki betri lógarverju á arbeiðsmarknaðinum og at eftirkanna, um lønarviðurskiptini hjá teimum í tillagaðum starvi eru virðilig, ella um tey skulu endurskoðast.

Sjálvsagt eru tað onnur arbeiðsmarknaðarmál, sum vit høvdu viljað eisini stóðu í samgonguskjalinum. Eitt er gamla fakfelagsynskið um, at arbeiðstakararnir kunnu draga kostnaðin av limagjaldi til fakfelag frá í skatti, á sama hátt sum arbeiðsgevararnir kunnu viðvíkjandi sínum gjøldum. Eitt annað er uppskotið um, at vit í Føroyum loksins fáa eina lóg móti mismuni á arbeiðsmarknaðinum. Tvey uppskot, sum vóru frammi í CEF-samgonguni, ið sat 2015-2019, men gluppu á stökk-

inum. Tað er okkara vón, at henda samgongan fer at gera hetta arbeiðið liðugt.

Trípartasamstarv – sum merkir samstarv millum politisku skipanina og partarnar á arbeiðsmarknaðinum um stór arbeiðsmarknaðarmál – er eitt áhaldandi ynski hjá Starvsfelagnum og eisini okkara samstarvsfeløgum. Samgongskjalið nevnið trípartasamstarv meira enn eina ferð, og tað gevur vón um, at hetta fina politiska amboðið – trípartasamstarv og tripartaavtalur – fer at verða nógv meira brúkt á arbeiðsmarknaðinum í Føroyum, enn vit hava sæð higartil.

Tað var í sambandi við eina lógarhoyring í løgtinginum í undanfarnu samgongu, at ein leiðandi politikarari helt fyri við Starvsfelagið, at „arbeiðstakaramál eru so ósexut“. Hvør skal siga, at tað eru tey tungu vinnupolitisku málini, sum telja hjá politikarunum. Valstriðið og samgonguskjalið hjá CEF-samgonguni bóru tó boð um, at støðan møguliga ikki er so ring kortini. Arbeiðsmarknaðurin og arbeiðstakararnir eru av álvara settir á breddan, og tað kann ikki vera annað enn søtur tónleikur í okkara oyrum. Vit eru til reiðar og fara at gera okkara besta til, at politisku fráboðanirnar verða umsettar til veruleika. Til gagns fyri løntakaran og allar okkara limir. ■

Tilmelding: Seinasta freist at melda seg til veitsluna er mánadagin 27. februar á gudrid@starvsfelag.fo ella tlf 614868

„Vit eru til reiðar og fara at gera okkara besta til, at politisku fráboðanirnar verða umsettar til veruleika.“

VÆLKOMIN Á AÐALFUND

– og til veitslu, grill og felagssang

4. mars

Vit gera
borðplan
eftir arbeids-
plássi

15.00 AÐALFUNDUR

- Formansfrágreiðing
- Ársins álitisfólk verður valt
- Gestarøða: Ingilín D. Strøm, landstýriskvinna í arbeiðsmarknaðarmálum
- Góðkenning av roknskapi
- Møguligar lógarbroytingar
- Møgulig uppskot frá limum og nevnd
- Møgulig ásetan av limagjaldi
- Val av nevndarlimum og tiltakslimum
- Val av grannskoðara og tiltakslimi
- Ymiskt

18.00 VÆLKOMUDRYKKUR OG TÓNLEIKUR Í SMÆRUNI

- Eyðun Nolsøe spælir

19.00 ÓKEYPIS VEITSLA VIÐ GRILL OG FELAGSSANGI Í STARVSFELAGNUM

- Ørvaroddar grilla í túninum vælsmakkandi grís við øllum góðum afturvið
- Omaná verður lekkur dessert frá Oddvør Skarðhamar
- Njál Petersen og Mourits Mohr spæla undir borðhaldinum og til dans eftir borðhaldið
- Drigið verður um eitt gávukort á 1000kr frá Atlantic Airways og uppihald í summarhúsinum í Skálavík

Fundurinn verður
í Smærni í
Havn

KARINA ÁRSINS ÁLITISFÓLK Í FJØR

Á myndini handar Noomi K. Rasmussen, táverandi næstforkvinna, Karinu gávu og heiðursbræv frá felagnum.

Á aðalfundinum í fjør varð Karina Petersen, sum starvast í Klaksvíkar kommunu, vald til ársins álitisfólk.

Tað er nevndin, ið velur ársins álitisfólk eftir innstilling frá limum. Í grundgevingini sigur nevndin soleiðis: „Karina hevur samvitskufult og ábyrgdarfult røkt starvið sum álitisfólk í Klaksvíkar kommunu. Hon hevur tikið uppgávuna sum álitisfólk á seg í nógv ár og tekur uppgávuna í álvara. Um Karinu siga starvsfólkini, at hon altíð er tøk, er sera hjálpsom, upplýsandi, álitandi, vinarlig og ímøtikomandi. Fyri hetta heldur nevndin, at Karina hevur uppiðviðviðurkenningina sum Ársins Álitisfólk 2022.“

Vit ynskja Karinu hjartaliga til lukku við heitinum ársins álitisfólk.

Ársins álitisfólk 2023 verður valt á aðalfundinum 4. mars 2023.

FELAGSTÍÐINDI

Nýggir sáttmálar fyri Føroya Tele og Posta

31. DESEMBUR 2022 gingu sáttmálarnir fyri almennu partafeløgini Føroya Tele og Posta út, og tí skuldu nýggjar avtalur gerast fyri hesi bæði feløgini.

Arbeitt var í heyst saman við álitisfólkunum á stovnunum at savna krøv og ynski inn til samráðingarnar. 8. novembur handaðu partarnir hvørjum øðrum krøvini, og 12. desembur skrivaðu partarnir undir nýggjar sáttmálar galdandi frá 1. januar 2023.

Samráðingarnevndin hjá Starvsfelagnum var sett saman av formanni

felagsins, Súna Selfoss, næstforkvinnuni, Biritu Kjærbæk, felagsskrivara, Annu Johannesen, felagsálitisfólki á Føroya Tele, Katrini á Mýrini Næss, og felagsálitisfólki á Posta, Hildigerð Djurhuus, sum eisini er nevndarlimur í Starvsfelagnum.

Tá semja var rokkin millum partarnar, vóru onnur álitisfólk boðin inn til kunning um innihaldið í semjuni, har tey høvdu møguleika at gera viðmerkingar. Samlaða nevndin í Starvsfelagnum góðtók síðani semjuna, áðrenn skrivað varð undir.

FESTIVAL- ATGONGUMERKI

G! FESTIVALURIN varð hildin á Gøtusandi 14.-16. juli. 51 limir gjørdu nýtslu av limatilboðnum. Atgongumerkið varð selt fyri lægri kostnað enn í netslu.

Av tí at vit halda, at limirnir eru glaðir fyri hetta tilboðið við festivalatgongumerkjum, hava vit valt aftur í 2023 at selja 100 G! festival atgongumerki til limirnar. Seinasta freist at keypa atgongumerki er 12. mars 2023.

SUMMARFESTIVALURIN varð hildin á Vágssbøi í Klaksvík 4.-6. august. 68 limir keyptu atgongumerkið umvegis okkum. Limirnir fáa atgongumerkið nakað bíligari enn í netslu.

Hetta er eitt tilboð til okkara limir og eisini ein liður í at hjálpa teimum at spara nøkur oyru.

Vit hava aftur biðið um tilboð frá fyrireikarunum upp á atgongumerki til Summarfestivalin 2023. Tað verða 100 atgongumerki seld umvegis felagið. Seinasta freist at rinda fyri atgongumerki er 12. mars 2023.

Kristoffur Laksá fyrri Føroya Arbeidsgevarafelag og Súni Selfoss, formaður í Starvsfelagnum, tá sáttmálarnir vórðu undirskrivaðir tann 12. desember í fjør.

Avtalan gevur starvsfólkunum á Føroya Tele og Posta samanlagt ávikavíst 7,56% og 7,27% í lønarhækkun yvir tvey ár. Frá 1. januar 2023 fáa starvsfólkini, sum eru umfatað av hesum sáttmálum, eisini eftirløn av yvirtíðarlønini.

Nýggju sáttmálarnir fyri sáttmálaøkið hjá Føroya Tele og Posta eru tvey ára sáttmálar, galdandi frá 1. januar 2023 til 1. januar 2025.

Lønarkarmurin er samanlagt 7,84% yvir tvey ár.

Lønarkarmurin fyri báðar sáttmálarnar er tann sami, 3,80% fyrra árið og 4,04% seinna árið.

Hesa ferð valdi samráðingarnevndin at brúka burtur av karminum fyri fyrsta árið soleiðis, at frá 1. januar 2023 verður eftirløn goldin fyri úrtíðarløn. Hetta merkir, at fyri Føroya Tele verða

„Avtalan gevur starvsfólkunum á Føroya Tele og Posta samanlagt ávikavíst 7,56% og 7,27% í lønarhækkun yvir tvey ár. Frá 1. januar 2023 fáa starvsfólkini, sum eru umfatað av hesum sáttmálum, eisini eftirløn av yvirtíðarlønini.“

15, 5% og fyri Posta 15% goldin í eftirlønargjaldi í eftirlønargrunnin av vanligu lønini, viðbótum og útgoldnum úrtíðarlønnum.

Av tí at útgjaldið av úrtíðarløn er væl hægri á Posta, enn tað er á Føroya Tele, bleiv kostnaðurin fyri at keypa henda partin eitt sindur dýrari fyri sáttmálaøkið hjá Posta, og tí er lønarhækkingin ikki tann sama fyrsta árið fyri báðar stovnarnar.

Eftir at kostnaðurin av eftirlønargjaldinum er farin av karminum, hækka lønirnar soleiðis í sáttmálaskeiðinum:

Í sáttmálanum fyri Føroya Tele er lønarhækkingin henda:

- januar 2023 hækka lønirnar 3,52%
- januar 2024 hækka lønirnar 4,04%

Í sáttmálanum fyri Posta er lønarhækkingin henda:

- januar 2023 hækka lønirnar 3,23%
- januar 2024 hækka lønirnar 4,04%

Samanumtikið eru vit nøgd við samráðingarúrslitið. Vit fegnast um, at vit siggja meira enn 4 prosent lønarvøkstur tað seinna árið, og at endiliga hevur eydnast okkum at seta hol á ynskið, vit hava havt í mong ár, nevnliga at arbeidsgevarin rindar eftirløn av yvirtíðarlønini. ■

ALTJÓÐA ARBEIDARA-DAGURIN 1. MAI á Reinsarinum

Starvsfelagið skipaði sum nakað nýtt fyrri 1. maidagshaldi á Reinsarinum á altjóða arbeidardegnum í fjør. Tiltakið var alment og ókeypis, og endamálið var at seta sjóneykuna á fakfelagsrøsluna, og hví vit halda altjóða arbeidardagin. Tiltakið vendi sær serliga til ung, sum Starvsfelagið annars leggur eitt stórt arbeiði í at røkka við boðskapinum um týðningin av fakfeløgum.

Á skránni var tónleikur frá tónleikabólkunum Telemama og Sway, røða frá næstforkvinnuni í Starvsfelagnum, Biritu F. Kjærbæk, og standup skemt við Astrið Gullborgardóttir. Vertur til tiltakið var forkvinnan í næmingaráðnum á Glasi, Fía Winther Poulsen, sum eisini var at siggja til aðalfundin í fjør sum gestarðari.

Í túninum uttan fyri Reinsarið var pylsuvognur, har felagið bjóðaði ókeypis pylsur og heitar hundar. Heilt fitt av fólki var møtt á Reinsarinum hendan seinnapartin, og vit vóru glað fyri at siggja bæði ung og gomul til tiltakið.

Ætlanin hjá Starvsfelagnum er, at tiltakið 1. mai verður ein afturvendandi táttur hvørt ár, har vit framhaldandi seta sjóneykuna á fakfeløg og upplýsa ung um, hví vit hátíðarhalda altjóða arbeidardagin, og okkara vunnu rættindi.

Tónleikabólkarnir Sway og Telemama framførdu til tiltakið á Reinsarinum 1. mai í fjør

Føroyar eru eftirbátur samanborið við grannalondini

Tíðarskeiðið við koronu, tá nógvar fyrirkur og stovnar sendu fólk til hús at arbeiða, vísti, at tað væl letur seg gera, í øllum førum lutvíst, at arbeiða heimanífrá. Nú allar koronuvámarkingar eru burtur vísir tað seg, at vit hava lyndi til at fella aftur til gamlar vanar, har grannalondini í nógvi størri mun hava hildið fast í móguleikanum við hybridum arbeiðsplássum

Tekstur: **Sveinur Tróndarson**

– **TAÐ ER ÁHUGAVERT** at síggja munin, tí tað er ein sannroynd, at nógvi fleiri starvsfólk og arbeiðspláss í grannalondum okkara hava hildið fast í móguleikanum lutvíst at arbeiða heimanífrá, enn vit síggja tað her heima.

Tað sigur Beinta Simonsen, ið arbeiðir sum samskiptisfólk á skrivstovuni hjá Starvsfelagnum. Saman við starvsfeløgum hevur hon verið á fundum og ráðstevnum í grannalondunum, og sambært henni er gongdin greið; grannar okkara hava fingið eyguni upp fyri teimum móguleikanum, sum liggja í, at fólk heilt ella lutvíst kunnu arbeiða heimanífrá ein ella fleiri dagar um vikuna.

Í flestu førum er talan um, at tað er ein valmóguleiki, sum starvsfólkini hava, at tey heldur enn at mæta á skrivstovuni ella hvar tey nú arbeiða, kunnu arbeiða heimanífrá, tá – ella um – tørvur er á tí.

Tað eru eisini gjørdar kanningar, sum staðfesta gongdina, at alsamt fleiri fólk arbeiða heimanífrá av og á. Norska Arbeidsforskningsinstituttet AFI og Oslo Metropolitan University hava gjørt eina kanning, og hon vísir til dømis, at tað nú eru nógvi fleiri, sum hava móguleikan at arbeiða heimanífrá enn tey høvdu í einari kanning, sum varð gjørd í 2017.

Í kanningini frá 2017 søgdu 35 prosent, at tey høvdu móguleikan at arbeiða heimanífrá, men tá kannað varð í 2020, 2021 og í 2022 svaraðu millum 50 og 52 prosent, at tey høvdu móguleikan at arbeiða heimanífrá.

Fyri eitt fakfelag er hetta við heimaarbeiðsplássum áhugavert upp á fleiri mátar. Eitt er, at tað kann bøta um trivnaðin, um tað er ein valmóguleiki, sum allir partar fáa gagn av, nakað heilt annað er, um tað er eitt krav frá arbeiðsgevaranum, at eitt starvsfólk skal arbeiða heimanífrá burturav.

– Tí er neyðugt hjá okkum sum fakfelag at varpa ljós á hetta við hybridum arbeiðsplássum, so vit fáa greiðar reglur á økinum, sigur Beinta Simonsen.

Ikki bara fyrimunir

Sjálvt um nógvi ivaleyst síggja tað sum ein fyrimun, at tey kunnu arbeiða heima, so vísir norska kanningin tó, at tað ikki bara eru fyrimunir við einari slíkari skipan.

Ein av avbjóðingunum, sum starvsfólkini vísa á, er, at tey sakna fakliga umhvørvið frá arbeiðsplássinum, um tey eru ov nógvi heima, og tey sakna eisini starvsfelagarnar.

Ein onnur avbjóðing er, at onkur starvsfólk hava ilt við at leggja arbeiðið

frá sær, tá tey arbeiða heimanífrá, og tað kann ganga út yvir javnvágina millum arbeiði og frítíð. Hinvegin vísa onnur á akkurat tað øvuta, at tey fáa meira frá hondini, tá tey sita heima, og at tey ongar trupulleikar hava av at leggja arbeiðið frá sær, tá arbeiðsdagurin er liðugur.

Fyri arbeiðsgevarararnar hevur tað nakrar aðrar avbjóðingar við sær, millum annað at hava tamarhald á, hvat fólkini á arbeiðsplássinum gera. Tað snýr seg í stóran mun um at hava álit á fólkunum, sigur Hans Johannes á Brúgv, stjóri í Sjóvinnustýrinum, sum tók hetta við heimaarbeiðsplássinum til sín undir koronutíðarskeiðinum, og sum hevur hildið fast í móguleikanum.

– Vit hava bara havt góðar royndir av, at fólk hava móguleikan at arbeiða heimanífrá. Tí hava starvsfólkini framvegis henda móguleikan, sigur hann.

Tey velja tað sjálvi

Stjórin í Sjóvinnustýrinum dylur ikki fyri, at hann ivaleyst sjálvur var størsta forðingin fyri heimaarbeiðsplássum, áðrenn korona tvingaði hann til at broyta hugsan.

– Tað má eg nokk viðganga. Eg hevði tað soleiðis, at eg skuldi á skriv-

Tilgjærd mynd: Jens Kristian Vang

stovuna, tá eg skuldi til arbeiðis, men tað mátti eg endurskoða, tá landið varð latið aftur fyrstu tíðina undir korona. Eg havi tað framvegis soleiðis, at mær dámar best at „fara til arbeiðis“, tá eg fari til arbeiðis, men nú dugi eg væl at siggja fyrimunirnar av, at fólk kunnu arbeiða heima, sigur hann.

Í Sjóvinnustýrinum er skipanin skrúvað soleiðis saman, at fólk velja tað sjálvi, um tey vilja arbeiða heima, og tann skipanin er galdandi fyri øll.

– Hjá okkum kunnu allir starvsbólkar velja tað til, og so gera vit í felag av, hvussu tað verður skipað, sigur stjórin.

Hann vísir á, at alt arbeiðið kann gerast um farteldu og farteleson, og fyri viðskiftafólkini kann tað í grundini gera tað sama, hvar starvsfólkini sita, tá tey eru til arbeiðis.

– Tað er eitt sindur mótsigandi, at okkara viðskiftafólk kunnu sita um allan heim og biðja um eina tænastu frá okkum, og so skulu vit krevja, at fólkini sita her á skrivstovuni alla tíðina. Tí gevur tað góða meining, at tey kunnu arbeiða heimanífrá, og tað kunnu tey, tí tey hava samband við allar skipanir umvegis telduna, sigur Hans Jóhannes á Brúgv.

Tíðin broytist og fólk broytast við

Eitt annað arbeiðspláss, sum hevur tikið móguleikan við hybridum arbeiðsplássum til sín, er Føroya Tele. Akkurát tað er kanska ikki so lægið, tí Føroya Tele er eitt stórt arbeiðspláss við nógvum ymiskum fakkbólum, men tað er avgjørt ikki einasta orsøkin, vísir Rakul Svabo Róadóttir, starvsfólkastjóri, á.

– Fyri Føroya Tele hevur tað stóran týðning at vera frammarlaga í menningini, og vit siggja tað meira og meira, hvussu mynstrini broytast millum tey yngri, sum nú koma út á arbeiðsmarknaðin. Skulu vit hava fatur á teimum røttu – og góðu – starvs-

fólkunum, so krevur tað, at vit fylgja gongdini, sigur hon.

Á sama hátt sum í Sjóvinnustýrinum er hetta við heimaarbeiðsplássum ein valmóguleiki hjá starvsfólkunum. Tað er ikki fyri øll, men fyri tey, sum tíma, duga og vilja tað, er tað ein góður móguleiki.

– Vit hava givið øllum 30 deildunum móguleika til at brúka heimaarbeiðspláss, og av teimum hava 24 teirra tikið av móguleikanum. Tað er teirra egna val og tað er einki krav um, at tað skal vera ein móguleiki, sigur Rakul Svabo Róadóttir.

Fleksibul flekstíð

Fyri starvsfólkini kann tað heilt vist vera ein fyrimunur, at tey sjálvi stýra arbeiðsdegnum, tá tey eru heima, og tað blanda arbeiðsgevararnir – í øllum førum Sjóvinnustýrið og Føroya Tele – seg ikki uppí.

Ella tað gera tey í prinsippinum ikki, tí starvsfólkini hava sjálvandi eitt tímatal, sum skal dekkast, men nær tey gera tað er í grundini upp til starvsfólkini.

Og tó, tí hjá Føroya Tele hava tey tað, sum eitur fix-tíð, tað vil siga nakrar tímar, har tey skulu vera til taks, og tann tíðin er klokkan 10-14. Restini ráða starvsfólkini sjálvi yvir.

Tað týðningarmiklasta fyri báðar fyrítøkurnar er, at hetta er ein móguleiki, sum starvsfólkini kunnu velja til.

– Starvsfólkini hava við hesum ávirkan á, hvussu teirra arbeiðsdagur er samansettur, og tað hevur havt positiva ávirkan, tað eri eg vísur í. Og vilja tey heldur møta á arbeiðsplássinum, so hava tey avgjørt móguleika til tað, sigur Hans Jóhannes á Brúgv. ■

„Starvsfólkini hava við hesum ávirkan á, hvussu teirra arbeiðsdagur er samansettur, og tað hevur havt positiva ávirkan“

Gott at sleppa frá at koyra

Christel Christoffersen, sum býr í Sandavági, fegnast um møguleikan um at arbeiða heimanífrá onkran dag í vikuni. – Tað er ein avgjördur fyrimunur at sleppa frá at koyra til Havnar hvønn dag, sigur hon, og leggur aftur at, at hon nokk ikki fer at brúka møguleikan so nógv, tá skrivstovan flytur inn í nýggju hølina á Giljanesi

Tekstur: Sveinur Tróndarson /// Myndir: Jens Kristian Vang

„Tað er ein avgjördur
fyrimunur at sleppa
frá at koyra til Havnar
hvønn dag“

Christel Christoffersen,
deildarleiðari, sum starvast
í Sjóvinnustýrinum

– **TAD ER EIN LÆTTI** at sleppa frá at fara suður til Havnar hvønn dag. Arbeidsdagurin blivur styttri, tí tað tekur eina løtu at koyra suður um morgunin og vesturaftur, tá dagurin er liðugur. Mann kann sova tann hálva tíman longri um morgunin, vera saman við familjuni tað longur og so kann mann fáa ymiskt frá hondini heima, sum mann annars ikki kundi.

Soleiðis sigur Christel Christoffersen, tá vit spyrja hana, hvørjar fyrimunir

hon sær við at kunna arbeiða heimanífrá onkran dag í vikuni.

Christel Christoffersen er deildarleiðari í umsitingini í Sjóvinnustýrinum og eisini tey hava fingið møguleikan at arbeiða heimanífrá, á sama hátt, sum hinir starvsbólkarir í Sjóvinnustýrinum.

Tá stovnurin – fyribils – flutti til Havnar, tí hølini, sum tey hildu til í í Miðvági, ikki vóru egnað til endamálið, valdi hon at taka av møguleikanum at arbeiða heimanífrá onkran dag í vikuni.

Millum fyrimunirnar er tað, sum hon nevnið omanfyri, men so er tað eisini tað, at tú hevur betri møguleika at hugsavna teg, tá tú situr fyri teg sjálvan.

– Er okkurt, sum krevur, at mann hevur meira frið, ja, so kann eg velja at seta meg heima og gera ta uppgávuna. Av tí, at vit hava opið landslag á skrivstovuni, kann eg ikki seta meg fyri meg sjálvan og lata hurðina aftur, men siti eg heima, so kann eg eisini fara frá og gera onnur ting, og so arbeiða tað innaftur seinni, greiðir hon frá.

Sum nevnt er skrivstovan fyribils flutt til Havnar, og tí merkist koyringin væl. Men hvussu verður so, tá stovnurin flytur í nýggju hølini, sum í løtuni verða bygd á Giljanesi. Fert tú tá framvegis at arbeiða heimanífrá ein dag í vikuni?

– Nei, tað vænti eg ikki, at eg fari. Tá er arbeidsplassið bara tríggar minuttir úr túninum og tá er mest sannlíkt, at eg møti á skrivstovuni, tá eg skal til arbeiðis, sigur Christel Christoffersen.

Hon fegnast um møguleikan, sum hon hevur nú, tí tað ber til hjá starvsfólkunum at sita heima – ella onkra heilt aðrastaðni – og arbeiða.

– Vit hava samband við skipanirnar, sum vit brúka, og í prinsippinum kann tað gera tað sama, hvar vit sita. Í ávís-um førum er tað ein beinleiðis fyrimunur, at mann ikki nýtist at vera á skrivstovuni hvønn dag, og eg dugi væl at síggja starvsbólkar hjá okkum, sum hava stórar fyrimunir av tí. Og so er tað gott, at vit øll kunnu brúka ta skipanina, líkamikið hvar í organ- isatiónini mann er, sigur Christel Christoffersen. ■

„Í ávís-um førum er tað ein beinleiðis fyrimunur, at mann ikki nýtist at vera á skrivstovuni hvønn dag“

– Samfelagið flytir seg allatíðina

Starvsfólkastjórin hjá Føroya Tele sigur tað hava stóran týdning, at ein so stór fyrirtøka og eitt so stórt arbeiðspláss, sum Føroya Tele er, gongur undan, tá tað snýr seg um menning. – Arbeiðsmarknaðurin er ikki longur skipaður, sum hann var fyri bara nøkrum fáum árum síðan, og tað mugu vit taka til okkum, sigur hon

Tekstur: Sveinur Tróndarson /// Myndir: Jens Kristian Vang

Rakul Svabo
Róadóttir er
starvsfólkastjóri
á Føroya Tele

– **HJÁ OKKUM** snýr tað seg um at skapa eitt áhugavert arbeiðspláss, so vit fáa fatur á teimum allarbestu starvsfólkunum. Tí er tað ein uppgáva hjá okkum at tillaga møguleikarnar í fyrirkunni til gerandisdagin í dag, og millum annað av teirri grund hava vit givið starvsfólkunum møguleika til at arbeiða heimanífrá, har umstøðurnar loyva tí. Eingin arbeiðir bara heimanífrá, men tað er ein møguleiki, sum verður boðin afturat.

Tað sigur Rakul Svabo Róadóttir, starvsfólkastjóri hjá Føroya Tele, tá vit hittast til eitt prát um hybrid arbeiðspláss á høvuðsskrivstovuni í Klingruni í Hoyvík.

Sum nevnt aðrastaðni á hesum síð-um tykist tað, sum er tað meira vanligt í grannalondum okkara, at fólk kunnu arbeiða heimanífrá – ella desentralt

– onkrar dagar í viku, eisini eftir, at tær flestu fyrirkur, sum kundu royna hetta, gjørdur tað, tá koronufarsóttin legði landið lamið í nakrar vikur.

Tá kom týðiliga til sjóndar, at tað bar hjá einum øgiliga stórum parti at arbeiða heimanífrá, men kortini letur tað til, at tey flestu eru farin aftur til tað gamla, har fólk møta á arbeiðsplássinum.

Kortini eru arbeiðspláss, sum hava broytt støðu til hetta við fjararbeiðsplássum, hybridum arbeiðsplássum ella heimaarbeiðsplássum ella hvat vit velja at kalla tað.

Dagføra okkum alla tíðina

Sambært Rakul Svabo Róadóttir skapti koronutíðin spontant nakrar umstøður, sum gjørdur, at mann royndi ymsar leistir við heimaarbeiði. Tó er Føroya

Tele eitt av arbeiðsplássunum, sum yvir longri tíð hevur havt fokus á at dagføra fyrirkuna, so hon passar til dagin í dag.

– Føroya Tele er ein av teimum stóru fyrirkunum í samfelagnum og tí hava vit allatíðina eyguni eftir, hvussu vit kunnu tillaga – ella dagføra – arbeiðsplásið og møguleikarnar her, sigur starvsfólkastjórin.

Hon er tilvitað um, at tey yngru, sum nú koma út á arbeiðsmarknaðin, hava eina heilt aðra tilgongd til arbeiði enn tey, sum hava verið á arbeiðsmarknaðinum í longri tíð, og tað mugu fyrirkurnar laga seg til.

– Um vit ikki gera tað, so velja tey okkum frá, og so eru tað vit, sum tapa, sigur Rakul Svabo Róadóttir.

Hon vísir á, at tað í dag finnast fólk, sum, heldur enn bara at hava tann

eina starvsgevaran, velja at arbeiða við verkætlanum hjá fleiri starvsgevarum, og eisini tað mugu dagsins starvsgevarar duga at laga seg til.

Fólkini velja sjálvi

Tá tað snýr seg um møguleikan at arbeiða heimanífrá, so hevur tilgongdin hjá Føroya Tele verið tann, at starvsfólkini í samráð við nærmasta leiðara gera av, um tey kunnu arbeiða heimanífrá onkran dag í vikuni. Harafturat hava vit givið teimum eitt amboð, sum letur upp fyri møguleikanum at hava enn meira sjálvræði yvir egnari arbeiðstíð. Ein av kørmunum um amboðið er, at starvsfólk eru tøk eitt ávíst tíðarrúm á degnum, restini av tíðini hevur hvør einstakur ræði yvir.

– Tað hevði stóran týdning fyri okkum, at hetta skuldi gerast í samstarvi við deildirnar og starvsfólkini, og tí varð tað latið upp til teirra at gera av, um tey tóku av møguleikanum. Ein stórir partur av deildunum hava tikið av møguleikanum, og hetta skapar enn meira sjálvræði yvir arbeiðstíð og arbeiðsstaði, sigur starvsfólkastjórin hjá Føroya Tele.

Eisini hon er fullgreið yvir, at tað eru starvsfólk, ið ikki ynskja at arbeiða heimanífrá ella at hava meira sjálvræði í mun til arbeiðstíð, og hetta verður eisini virt fult út.

– Harafturat eru ikki allar deildir, ið hava møguleika at arbeiða heimanífrá og innanfyri nakrar givnar karmar verður hugt efti, hvussu hesi starvsfólk kunnu skipa seg meira fleksibult, leggur Rakul Svabo Róadóttir afturat.

Væl móttikið

Sambært starvsfólkastjóranum taka starvsfólkini væl ímóti møguleikunum, ið leggja upp til størri fleksibilitet í arbeiðsdegnum.

– Vit leggja øgiliga stóran dent á trivnaðin og vit gera eisini árligar trivnaðarkanningar fyri at tryggja, um vit eru á rættari leið. Í nýggjastu trivnaðarkanningini, sum varð gjørd í heyst, eru úrslitini øgiliga góð, sigur Rakul Svabo Róadóttir.

Fyri Føroya Tele snýr tað seg fyrst og fremst um at skapa eitt gott og nútíðarhóskandi arbeiðspláss, har starvsfólkini verða tikin við upp á ráð, tá tað snýr seg um, hvussu arbeiðsdagurin er samansettur. Hon leggur afturat, at eitt hybrid arbeiðspláss við meira sjálvræði og heimaarbeiðsplássum somuleiðis setir nøkur nýggj krøv til leiðslu. Henda partin hevur Føroya Tele somuleiðis fokus á, soleiðis at leiðararnir vera latnir væl í til at mæta nýggju umstøðunum og háttinum at leiða uppá.

– Um vit kunnu vera við til at skapa eina betri javnvág millum arbeiðspláss og frítíð, so er tað við til at økja um áhugan hjá fólki at søkja arbeiði hjá okkum, sigur Rakul Svabo Róadóttir.

Og tað er í grundini tað, sum tað snýr seg um. At skapa eina fyrirøku, sum hevur eina atdráttarmegi, sum ger, at fólk vilja vera verðandi ella vilja sleppa at arbeiða har.

– Tí hevur tað stóran týdning fyri okkum at vera fremst í menningini og at ganga undan fyri at skapa eitt gott arbeiðspláss, leggur starvsfólkastjórin afturat. ■

„Tí hevur tað stóran týdning fyri okkum at vera fremst í menningini og at ganga undan fyri at skapa eitt gott arbeiðspláss“

HUGNAKVØLD

Herborg Torkildsdóttir framførdi nøkur lög til hugnakvöldið

Endiliga eydnaðist aftur at hava okkara árliga hugnakvöld, ið er eitt ókeypiss limatiltak, har limir kunnu koma saman til hugna í felagshøllunum. Tiltakið varð hildið 4. novembur.

Undirtøkan var sera góð. Tá ið 120 limir høvdu teknað seg, máttu vit siga, at tað var fult, og 20 limir stóðu á bíðilista.

Byrjað varð kl. 19.00 við grýturætti frá Oddvør Skarðhamar.

Spurnakapping (Pub Quiz) var, har borðini kappaðist móti hvørjum øðrum. Vinnandi borðið fekk eitt ognarsteyp, og hvør luttakari við borðið fekk vinning.

Niels á Reynatúgvu stóð fyri spurnakappingini, og hann tók sær eisini av gittarspælinum undir felagssanginum.

Kl. 21.30 kom Herborg Torkildsdóttir og framførdi einar fimm sangir. Síðan var rísalamande við mandlugávu.

Samanumtikið eitt væl eydnað tiltak.

Hans Johannes á
Brúgv er stjórnari í
Sjóninnustýrinum

Ein fyrimunur fyri arbeiðsplássioð

Fyri nøkrum árum síðan sá Hans Johannes á Brúgv ikki tað stóra í, at fólk arbeiddu heimanífrá. Men tað broyttist í 2020, tá fólk vórðu send til hús at arbeiða og síðan tá er nógv broytt í Sjóvinnustýrinum, har hann er stjóri

Tekstur: **Sveinur Tróndarson**

Myndir: **Jens Kristian Vang**

– **EG MÁ VIDURKENNA**, at eg sjálvur nokk var størsta forðingin fyri broytingum. Hjá mær var tað soleiðis, at tá eg fór til arbeiðis, so fór eg á arbeiðsplássioð, tí tað var tað sum eg var vanur við. Men tað broyttist undir korona, tí tann tíðin vísti okkum, at tað bar væl til at arbeiða heimanífrá og síðan hava vit tikið tað til okkum.

Tað sigur Hans Johannes á Brúgv, stjóri í Sjóvinnustýrinum, tá hann verður spurdur um tilgongdina frá at vera eitt arbeiðspláss, har fólk møttu til arbeiðis á skrivstovuni, til at starvsfólkini nú hava møguleikan til at arbeiða heimanífrá eisini.

Stjórin í Sjóvinnustýrinum er neyvan tann einasti stjórin, sum hevði tann hugburðin, at fólk skuldu møta á skrivstovuni fyri at vera til arbeiðis, og hann er heldur ikki tann einasti, sum hevur broytt fatan.

Nú viðurkennir hann blankt, at tað avgjört kunnu vera fyrimunir, at fólk kunnu arbeiða heimanífrá onkrar dagar, ein ella fleiri, alt eftir tørvi, arbeiðsuppgávum og øðrum.

– Tað, sum vit lærdu var, at tað ber væl til hjá okkum at arbeiða heimanífrá, og tí góvu vit starvsfólkunum tann møguleikan. Møguleikin er ikki knýttur at ávísam arbeiðsbólkum, tí øll kunnu loysa uppgávur heimanífrá, sigur hann.

framhald ///

Frítt val

Hans Johannes á Brúgv leggur dent á, at tað ikki er eitt krav til arbeiðsfólkinum, at tey skulu arbeiða heimanífrá, men hava tey brúk fyri tí, líkamikið hvør orsøkin er, ja, so ber tað til.

– Tað kann vera, at tey hava brúk fyri at sita fyri seg sjálvan og velja at gera tað heima heldur enn á arbeiðsplássinum, og tað sleppa tey. Tað kann vera, at tey hava eitthvørt, sum tey privat mugu avgreiða um dagin, og við at arbeiða heimanífrá hava tey so møguleika at arbeiða rundan um tær avtalur, sum tey hava, sigur hann.

Tað finnast dømi um arbeiðspláss uttanlands – og ivaleyst her heima eisini – sum hava sett fólk burturav til at arbeiða heimanífrá, og tá skal tað sjálvandi skipast eftir nærri ásettum reglum.

Stjórin í Sjóvinnustýrinum vísir á onkrar samstarvsfelagar í Norðurlond-

„Tað ger í stóran mun arbeiðsdagin hjá okkara fólki lættari og tað ger, at nøgdsemið á arbeiðsplássinum er betri“

um, sum hava brúkt tann møguleikan, og tá hevur arbeiðsgevarin til dømis goldið fyri uppseting av skrivstovu heima. Men so er ikki hjá Sjóvinnustýrinum her á landi.

– Vit hava givið fólki møguleikan at arbeiða onkrar dagar heimanífrá, og í tí sambandi rindar stovnurin fyri internetsambandið hjá starvsfólkunum. Útyvir tað, og teldu og telefon, sum er nátturligur partur av arbeiðsútgjerðini, kostar hetta okkum ikki nakað eyka, sigur Hans Johannes á Brúgv.

Spenna vítt

Uppgáurnar hjá Sjóvinnustýrinum eru rættiliga fjølbroyttar. Eitt er, at stovnurin avgreiðir nógvar umsóknir um ymisk skjøl, men talan er eisini um ein eftirlitsstovn, har starvsfólk eru úti.

Tí kann tað vera ein greiður fyrimunur fyri starvsfólkini, um tey sjálvi sleppa at gera av, hvar tey arbeiða, serliga tá talan er um fólk, sum eru úti og gera eftirlit.

– Hjá teimum kann tað í grundini gera tað sama, hvar tey sita, og tað er ein av orsøkunum til, at vit hava loyst upp fyri hesum, sigur Hans Johannes á Brúgv.

Hann leggur afturat, at starvsfólkini búa ymsastaðni í landinum, til dømis býr onkur í Norðoyggjum og tá kann tað vera eitt sindur langt at koyra vestur í Vágar – ella til Havnar, har stovnurin heldur til, inntil nýggja skrivstovan á Giljanesi er liðug.

– Tað ger í stóran mun arbeiðsdagin hjá okkara fólki lættari og tað ger, at nøgdsemið á arbeiðsplássinum er betri. Millum annað av teirri orsøk

er hetta ein góð skipan, sigur stjórin í Sjóvinnustýrinum.

Neyvari skráseting

Tað er tó ikki bara sum at siga tað at hava eitt arbeiðspláss, har øll fólk ikki sita undir somu lon. Ein av avbjóðingunum er, hvussu leiðast skal, men akkurát tann partin hava tey í Sjóvinnustýrinum loyst við neyvari skráseting.

– Vit høvdu jú skrásetingsarskipanir, og tær hava vit ment víðari, so vit í dag skráseta neyvari, hvat starvsfólkini arbeiða við. Tí síggja vit, hvat vit brúka orku uppá, sigur Hans Johannes á Brúgv.

Hann leggur dent á, at ein stórir partur sjálvandi byggir á álit, men tað er jú talan um vaksin fólk, sum gera sítt arbeiði til lítar.

– Tí er hetta ein skipan, sum vit eru væl nøgd við, leggur stjórin í Sjóvinnustýrinum aftur at. ■

„Tann tíðin vísti okkum, at tað bar væl til at arbeiða heimanífrá og síðan hava vit tikið tað til okkum“

Vitjan á arbeiðs- plássum *kring landið*

Starvsfelagið vitjar við jøvnum millumbili limir sínar úti á teirra arbeiðsplássum kring landið. Undir koronu var steðgur í, so tað gekk ein rúm tíð, har vit ikki kundu fara. Í 2022 byrjaðu vit aftur vitjanarrundferðirnar. Endamálið er, at vit kunnu seta andlit á limirnar og tey á okkum, og at limir fáa tættari samband við felagið.

Á gátt í skrivstovuni hjá Heilsutrygd í Klaksvík

Vitjan í Norðoyggjum

10. mai

Vit vitjaðu Heilsutrygd, Føroya Tele, TAKS, Rúsuna, Klaksvíkar Sjúkrahús og Klaksvíkar kommunu.

Vit spurdu, um tey halda, at tað er ov stór fjarstøða millum felagið og limin. Har bleiv m.a. svarað, at tey ikki hugsa um felagið í tí dagliga, men tá ið tørvur er á hjálpi, tá er felagið klárt at hjálpa.

Limirnir fingu spurt um lønarviðurskipti, førleikamenning og harvið umflokking, og flestu høvdu ynski um fleiri summarhús og avsláttaravtalur í nærumhvørvinum.

Á vitjan hjá TAKS, deildin í Klaksvík

Í Telebúðini hjá Føroya Tele í Klaksvík

framhald ///

FELAGSTÍÐINDI

Í Ribarhúsi til eitt prát við starvsfólkini í Fuglafjarðar kommunu

„Endamálið er, at vit kunnu seta andlit á limirnar og tey á okkum, og at limir fáa tættari samband við felagið.“

Á vitjan hjá TAKS, deildin í Runavík

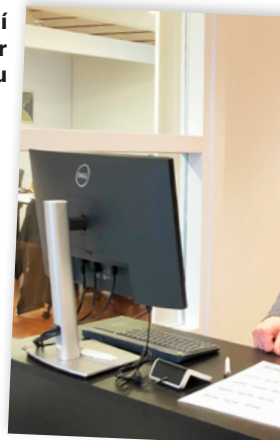

Vitjan í Eysturoynni 17. mai

Vit vitjaðu Eysturkommunu, IRF, Fuglafjarðar kommunu, Sjóvar kommunu, Runavíkar kommunu og TAKS.

Nøkur høvdu ítøkiligar fyrispurningar um lønarinnglaseringar. Eisini varð spurt um eftirløn og trygging. Fleiri høvdu ynski um, at felagið skipaði fyri hugnakvøldi í teirra nærumhvørvi. Somuleiðis høvdu fleiri ynski um fleiri summarhús og avsláttaravtalur í nærumhvørvinum.

Á gátt í Kvívíkar kommunu

Hjá IRF í Leirvík á vitjan

Vitjan hjá Búnaðarstovuni í Kollafjørði

Vitjan í Vágum

31. maí

Vit vitjaðu Vága kommunu, Vága Floghavn og Sörvágs kommunu.

Tá ið vit spurdu um, hvussu tey kendu sambandið við felagið, svaraðu nøkur, at eftir at vit eru farin at senda teldupostar beinleiðis til limirnar, so kenna tey tættari tilknýti til felagið. Nakrir stovnar hava ongan fráfaringsaldur, fólk mugu gjarna arbeiða, eftir at tey hava fyllt 70 ár. Annars varð tosað um sáttmálaásetingar og lønarviðurskipti.

Á vitjan á Vága Floghavn

Umsitingin fekk rundvísing í torninum á flogvøllinum

Hjá Vága kommunu til eitt prát

Hjá Vestmanna kommunu á vitjan

Vitjan í Norðstreymoy

9. novembur

Vit vitjaðu Búnaðarstovuna, Sunda kommunu, limur úr Eiðis kommunu luttók har eisini, Kvívíkar kommunu og Vestmanna kommunu.

Vit tosaðu um eftirlønarviðurskipti. Vit greiddu frá bæði í Norðstreymoy og hinum økjum, hvat limir fáa fyri limagjaldið, ið tey rinda til felagið. Umsorganardagar spurdu nøkur eisni eftir.

Og so vóru eisini ynski har um fleiri summarhús og fleiri avsláttaravtalur.

**Hugtakið
inflatióin** sigur
nakað um, hvussu
nógv prísir í miðal
eru hækkaðir eitt
tíðarskeið

Hvussu rokna vit INFLATIÓIN

Í seinastuni hava vit at kalla dagliga í fjølmiðlunum rent okkum í heiti sum brúkaraprístal og inflatióin. Fyri nógv eru hetta fremmand hugtøk. Niðanfyri verður greitt frá, hvat inflatióin er, og hvussu inflatióin verður roknað, við støði í brúkaraprístalinum.

Tekstur: Jan Otto S. Holm

Grundarlagið fyri út- rokning av inflatióin

Áðrenn vit kunnu vita, hvussu nógv prísirnir sum heild eru hækkaðir, mugu vit vita, hvat vit brúka pening til. Hetta sigur sokallaða vektargrundarlagið okkum, og sambært Hagstovu Føroya sær vektargrundarlagið soleiðis út:

Vit síggja, at í vektargrundarlagnum eru 12 bólkar við vørum og tænastum. Allir 12 bólkarir hava eina vekt, sum

samanlagt geva 100. Vektirnar vísa, hvussu stóran part av okkara tøku inntøku vit nýta til einstøku vøruna ella tænastuna. Eitt nú vísir vektargrundarlagið, at í miðal brúka vit 19, 73% av okkara peningi til „Mat og alkoholfriar drygkjuvørur“ og 17, 84% til „Býli“. Í hvørjum av hesum 12 bólkunum eru aftur undirbólkar, og í bólki 01 er til dømis undirbólkurin „Matur“,

ið samanlagt vigar 17, 78% í samlaða vektargrundarlagnum.

Við støði í vektargrundarlagnum verður síðani hugt eftir, hvat prísurin á einstøku vøruni og tænastuni er í tí tíðarskeiðinum, brúkaraprístalið verður dagført. Við at vekta allar prísirnir við sínari vekt fáa vit ásett virðið á brúkaraprístalinum.

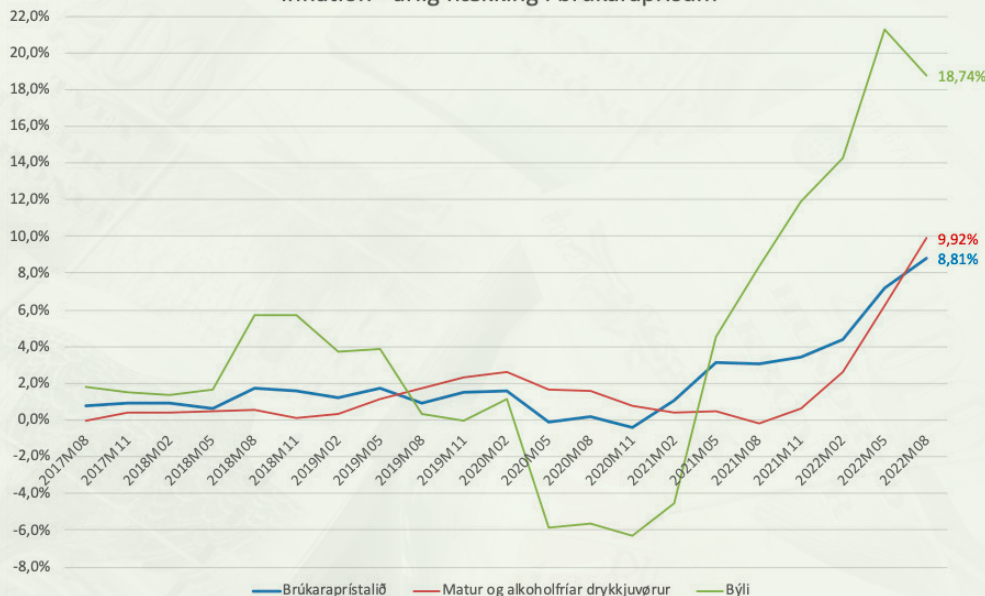
Føroyska brúkaraprístalið verður dagført fyra ferðir árliga, og dagføringarnar vísa virðið á prístalinum í februar, mai, august og novembur.

Prísbroytingin í brúkaraprístali ásetur inflatióinina

Tá ið vit hava funnið brúkaraprístalið, kunnu vit sum kunnugt finna inflatióinina við at rokna broytingina í brúkaraprístalinum. Broiðingina kann roknast fyri ymisk tíðarskeið, til dømis frá ársfjórðingi til ársfjórðingi (frá mai til august) ella frá ári til árs (frá august 2021 til august 2022).

Í myndini niðanfyri er árliga broiðingin í brúkaraprístalinum roknað, og strikurnar í myndini vísa sostatt inflatióinina í mun til sama tíðarskeið árið fyri.

Inflatióin - árlig hækking í brúkaraprísum

Talva 1: Kelda hagstova.fo

„Frá 2017 til 2021 sveiggjaði inflatiónin í høvuðsheitum millum 0% og 2%, men tá ið heimsbúskapurin læt upp aftur eftir koronu, tóku prís-hækkingarnar dik á seg og náddu søguliga høgum stigum“

	1. ársfj. 2009
BRÚKARAPRÍSTAL SAMANLAGT	100,00
01 Matur og alkoholfriar drykkjuvørur	19,73
02 Rúsdrekka og tubakk	4,84
03 Klæðnavørur og fótبúnaður	6,35
04 Býli	17,84
05 Húsbúnaður og húsarhaldsútgerð	7,79
06 Heilsa	2,03
07 Flutningur	14,05
08 Samskipti	5,13
09 Frítíð og mentan	11,35
10 Útbúgving	0,23
11 Hotel og matveitarar	2,88
12 Ymiskar vørur og tænastur	7,80

Bláa strikan vísir árligu broytingina í samlaða brúkarapristalinum. Sum myndin vísir eru prísirnir sum heild á øllum vørum og tænastum í miðal hækkaðir 8, 81% frá august 2021 til august 2022.

Á myndini sæst eisini, at seinasta árið er „Matur og alkoholfriar drykkjuvørur“ hækkað 9, 92% og „Býli“ hækkað 18, 74%. Her skal leggjast aftrat, at „Býli“ ikki

Okkara vektargrundarlag treingir til dagføring, tí grundarlagið stavar frá 2009. Í hvønn mun ein dagføring hevði ávirkað føroysku inflatiónina, fara vit ikki at gita um her.

fevnir um sethúsaprísir, men um „kostnaðin at búgva“, tað vil siga til dæmis rentuútreiðslur, leigu, ljós og hita. Myndir vísir eisini, at í tíðarskeiðinum frá 2017 til 2021 sveiggjaði inflatiónin í høvuðsheitum millum 0% og 2%, men tá ið heimsbúskapurin læt upp aftur eftir koronu, tóku prís-hækkingarnar dik á seg og náddu søguliga høgum stigum. ■

LØGFRØÐINGUR Í FARLOYVISSTARV

Í august mánaði byrjaði Mary Kirstenardóttir Cazabon í starvi hjá Starvsfelagnum. Mary er lögfrøðingur og er í farloyvisstarvi í eitt ár. Arbeidsuppgávurnar hjá Mary eru málsviðgerð og lögfrøðilig ráðgeving til limirnar.

Mary er í starvi, meðan Dánjal Højgaard, sum hevur verið lögfrøðingur hjá felagnum í 9 ár, er í farloyvi. Dánjal byrjar eftir ætlan aftur í starvinum í septembur 2023.

Vit í Starvsfelagnum eru glað fyri at hava fingið Mary í starv, og hon hevur hetta fyrsta hálva árið gjørt eitt megnar arbeiði fyri nógvar av okkara limum.

AVSLÁTTARAVTALUR

Felagið ger javnan nýggjar avtalur við fyrirkur og handlar um avsláttur til limir felagsins. Hetta gera vit, tí vit vilja geva limum okkara møguleika at spara nakrar krónur her og har, so gerandisdagurin verður eitt sindur lættari.

Limir okkara hava møguleika at fáa avsláttur frá hópini av handlum, matarstöðum, tænastum innan røkt og heilsu o.s.fr.

Tær nýggjastu avsláttaravtalurnar, sum eru lagdar aftrat listanum síðan mars 2022, eru:

- Hotel Hilton í Havn
- Shop-in á Glyvrum
- Handilsvirkið Niclasen í Sørvági
- Kósabúðin í Klaksvík
- Leit.fo
- Medcare

Sí annars alt yvirlitið á heimasíðu okkara undir limir ► limatíðboð yvir fyrirkurnar, ið vit hava gjørt avtalu við, og har sært tú, hvussu nógvar verður latið í avsláttir.

Limirnir eiga at hava fingið eitt limakort sendandi frá felagnum, hetta verður víst fram, tá ið rinda verður í einari av fyrirkunum.

Manglar tær limakortið, so er at venda tær til skrivstovu felagsins.

INFLATI3NIN

í s3guligum h3ppi

„Tá ið heimurin eftir
koronu letur upp aftur,
økist nýtslan tí munandi,
men framleiðsluvinnan,
sum hevur ligið í dvala
undir koronu, megnar
ikki at fylgja við“

Nú inflatióin í meginparti
av heiminum eins og í
Føroyum hevur tikið
dik á seg, er áhugavert
at hyggja at inflatióinini
í søguligum høpi.

Tekstur: **Jan Otto S. Holm**

Myndir: **Jens Kristian Vang**

40 ár síðani vit hava havt eins høga inflatióin og nú

Enn er inflatióin fyri alt árið 2022
ikki útroknað, men um vit siga, at in-
flatióin fyri 2022 verður ájovn við
inflatióinina fyri tíðarskeiðið august
2021 til august 2022, er talan um 8, 8%.
Henda inflatióin er víst í bláa stabb-
anum í myndini niðanfyri.

Myndin vísir eisini, at vit skulu heili
40 ár aftur, tað er aftur til 1982, fyri
at finna eina árliga inflatióin á hesum
stiginum. Við øðrum orðum hava vit
ikki havt inflatióin á dagsins stigi síðani
1982 (ljóst reyði stabbinn). Í 1982 var
inflatióin 10, 6%, og tað merkir, at
frá ársbyrjan til ársenda 1982 hækkaði
prísurin á vørum og tænaðum í miðal
10, 6%.

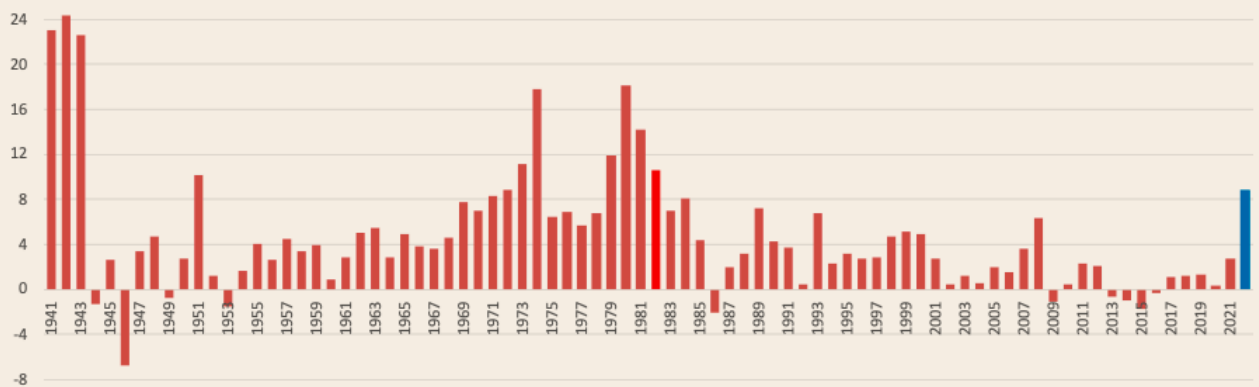
Á myndini síggja vit, at frá 2009
hevur inflatióin verið søguliga lág,
og vit síggja eisini, at fleiri av árunum
síðan 2009 hava vit havt negativa in-
flatióin. Umframt hetta tíðarskeið eru
tað serliga krígsárin 1941-1943, ið skilja
seg frá hinum árunum umframt tíðar-
skeiðið í 70- og 80-árunum.

Ein heimur í ójavnvág ávirkar inflatióinina

Tað er ein røð av viðurskiftum, sum
elvir til, at inflatióin hækkar. Taka vit
heimin í dag og inflatióinsskiftunum, ið ger
seg galdandi nú, so skal støðan síggjast
í tí ljósi, at heimurin at kalla stæðgaði
upp í sambandi við koronafarsóttina,
og at alheims miðbankar hava rikið
ein framúr stímbandi pengapolitikk í
langa tíð. Hesin ovurstímbandi penga-
politikkurin gjørdi, at rentustigið í
heiminum náddi metlágum stigi, og
fyri fyrstu ferð í heimssøguni sóu vit
negativar rentur.

framhald ///

Føroysk inflatión 1941-2022 - ársmiðal

Hóast rikna pengapolitikkin fekst inflatióin ikki at hækka, og samstundis fór korona-farsóttin at herja. Heimurin letur síðan aftur, og nýtslan, sum er sera umráðandi fyri búskaparvøksturin, stæðgar at kalla upp. Tá ið koronakoppingarevni vórðu send á marknaðin, og heimurin læt upp aftur, er tað, eins og vakum er í heimsbúskapinum. Øll nýtslan, ið varð útsett, meðan korona herjaði, og tí hevur hópað seg upp, skal finna sítt vanliga stig aftur. Tá ið heimurin eftir koronu letur upp aftur, økist nýtslan tí munandi, men framleiðsluvinnan, sum hevur ligið í dvala undir koronu, megna ikki at fylgja við. Úrslitið verður, at útboðið av vørum og tænastum als ikki megna at standa mátt við eftirspurningin. Endin gerst ógvusligar prishækkingar, sum trýsta inflatióinina upp á søguliga høg stig.

Eftir at inflatióin var farin at hækka, gjørdi Russland innrás í Ukraína. Russland er millum heimsins størstu olju- og gassframleiðarar, og innrásin setti prísirnar á olju og gassi undir trýst, so at inflatióin hækkaði enn meira.

Ófriður elvir til inflatióin

Júst ófriður og oljuprísir er afturvendandi orsök til hoga inflatióin. Hetta sá vit eisini í 70-árunum og 80-árunum. Í októbur 1973 byrjaði sokallaða Yom Kippur-kríggið millum Egyptalandi/Sýria og Ísrael. Fyri at hjálpa Egyptalandi/Sýria og fyri at leggja trýst á vestrheimin, sum stuðlaði Ísrael, gjørdist olja partur av stríðnum. Arabisku londini, ið eru stórfamleiðarar av olju, minkaðu framleiðsluna, og eftir stuttari tíð hækkaði

oljuprísir sera nógv. Um hugt verður frá ársenda 1973 til ársenda 1974, hækkaði oljuprísir um 250%. Oljukreppan ávirkaði eisini aðrar prísir, og samlaða úrslitið gjørdist, at inflatióin hækkaði nógv í sambandi við hesa fyrstu oljukreppuna. Í Føroyum náddi inflatióin hæddini í 1974 við 17, 8%.

Seinu 70-árini og 80-árini vóru eisini merkt av oljukreppu. Eftir at innlendis stríð hevði verið í Iran í nøkur ár, brast kríggj á millum Iran og Irak. Av tí at bæði londini (eisini tá) taldust millum heimsins størstu oljuframleiðarar, hevði kríggj ring árin á oljuprísir. Frá 1978 til 1979 hækkaði oljuprísir 125%.

Føroyar ávirkaðar av innfluttari inflatióin

Spurningurin er nú, hvussu tað ber til, at oljuprísir ávirka inflatióin í Føroyum. Samanumtikið eru nógv víðurskipti, ið ávirka inflatióin – eisini í Føroyum – men helst størsta ikastið til okkara inflatióin er sokallað innflutt inflatióin. Føroyar eru eitt lítið samfelag, og bert sera lítil partur av teimum vørum, ið verða seldar í Føroyum, er framleiddur í Føroyum. Av teimum vørum, sum eru framleiddar í Føroyum, eru innfluttar rávørir eisini partur av framleiðsluni. Á henda hátt ávirka prishækkingar í londunum kring okkum, tað vil siga teirra inflatióin, eisini okkara inflatióin gjøgnum innflutningin av vørum. Hetta er ein av orsøkunum til, at ógvusligu prishækkingarnar á olju, sum greitt er frá omanfyri, ávirka føroysku inflatióinina. ■

Beint eftir at blaðið fór til prent, er dagført brúkaraprístal kunngjørt pr. novembur 2022. Dagfórda brúkaraprístalið vísir, at frá novembur 2021 til novembur 2022 var føroyska inflatióin 10,10%. Inflatióin er sostatt økt, tí sum kunnugt var inflatióin 8,81% frá august 2021 til august 2022.

ÁRSINS ÁLITISFÓLK 2023

Hjálpð okkum at kjósa ársins álitisfólk

Arbeiðið sum álitisfólk hevur ómetaliga stóran týdning fyri felagið, limir og stovnsleiðslur. Góð álitisfólk hava um nakar uppiborið eitt herðaklapp!

Sendið tí felagnum uppskot um, hvør tit halda eigur at verða kosin ársins álitisfólk á aðalfundinum 4. mars.

Í uppskotinum skal dentur leggjast á:

- Royndir sum álitisfólk
- Virkin í fakfelagshøpi
- Arbeiðið fyri at verja rættindi hjá limum

Sendið okkum ein teldupost á starvsfelag@starvsfelag.fo við tykkara uppskoti og grundgevingum í seinasta lagi 1. mars 2023.

AÐALFUNDUR

Ársaðalfundur Starvsfelagsins verður leygardagin 4. mars 2023 kl. 15.00 í Smæruni, J. H. Schrøtersgøtu 7.

Skrá fyri aðalfundin:

- 1 Frásøgn formansins frá
 - a) farna ári og
 - b) virki felagsins frameftir
- 2 Gestarðari: Ingilín D. Strøm, landsstýriskvinna í arbeiðsmarknaðarmálum
- 3 Framløga av grannskoðaðum roknskapum til góðkenningar
- 4 Møguligar lógarbroytingar
- 5 Møgulig uppskot frá limum og nevnd
- 6 Ásetan av limagjöldum
- 7 Val av nevndarlimum og tiltakslimum
- 8 Val av grannskoðara og tiltakslimi
- 9 Ymiskt

Limir, sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini tey í seinasta lagi leygardagin 25. februar 2023.

AÐALFUNDUR

Ársaðalfundur í Samlagstryggingargrunni Starvsfelagsins verður hósdeggin 23. februar 2023 kl. 19.00 í hølum Starvsfelagsins, J. H. Schrøtersgøtu 9, Tórshavn.

Skrá:

- 1 Frásøgn um virki grunsins í farna roknskaparári.
- 2 Framløga av grannskoðaðum ársroknskapi til góðkenningar.
- 3 Møguligar viðtøkubroytingar.
- 4 Val av nevndarlimum.
- 5 Ymiskt.

Limir, sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini tey í seinasta lagi hósdeggin 16. februar 2023.

NEVNDIN

Uppskot til aðalfundin

ÁMINNING: Uppskot frá limunum í Starvsfelagnum til ársaðalfundin skulu vera skrivstovu felagsins í hendi í seinasta lagi 7 dagar undan aðalfundinum.

Hetta merkir, at hevur tú eitt uppskot til broytingar í viðtøkum felagsins ella annað uppskot til aðalfundin, skal uppskotið vera skrivstovuni í hendi í **seinasta lagi leygardagin 25. februar 2023.**

NSO, Nordiske Statstjenestemenns Organisation, er felagsskapur fyri fakfeløg í almenna geiranum í Norðurlondum, sum Starvsfelagið hevur verið limur í síðani 2006.

Gongd er komið aftur á virkseimið, eftir at vit hava lagt koronu aftur um okkum. Ráðstevna varð hildin í Halden í Suðurnoregi í døgunum 29. til 31. august 2022.

Korona gjørdi, at vit øll, sum høvdu møguleika fyri tí, arbeiddu heimanífrá. Hvat hevur tað havt at týða fyri starvsfólk, arbeidsgevarar, arbeidsplassið og í framtíðini? Forfólkini í fakfeløgnum skiftu orð um fyrirminir og vansar við heimaarbeidsplassið.

Mari Holm Ingelsrud, granskari á Arbejdsforskningsinstituttet i Oslo, greiddi frá kanning, hvussu støðan er nú eftir koronu. Kanningin vísir, at 72% av teimum, sum vóru við í kanningini, vilja hava møguleika at arbeiða heima minst 1 dag um vikuna.

Starvsfólk seta stóran prís á fleksibilitetin, sum heimaarbeidsplass gevur, herundir minni strongd, men samstundis kann tað vera avbjóðandi við ógreiðum linjum millum arbeidslív og familjulív orsakað av størri atkomumøguleikum, sum nýggja tæknin gevur.

Arbeidsgevarar merkja ikki, at starvsfólk eru minni effektiv, tá ið tey arbeiða heima, men bera ótta fyri sosiala arbeidsumhvørvinum og tí góða læringsumhvørvinum, har vit deila vitan.

Álitisfólkini siga, at heimaarbeidsplass er positivt fyri starvsfólkini, minni tíð fer til fundir v.m. Men avbjóðingin er fjarstøðan, at tey vita ikki, hvat rørir seg millum starvsfólkini, og at samskiptið á digitalu platformunum ávirkar tey góðu kjakini.

Avbjóðingin í framtíðini verður, hvussu vit varðveita fyrirminirnar við heimaarbeidsplassi, samstundis sum arbeitt verður við at avmarka vansarnar.

Kríggið í Ukraina setti eisini sín dóm á ráðstevnuna. Umvegis Teams greiddu tvey fakfelagsfólk frá støðuni hjá alment settu starvsfólkunum í krigsherjaðu økjum í Ukraina. Eftir hetta greiddi Tor Bukkvøl, granskari hjá Forsvarets Forskningsinstitutt, frá støðuni í Ukraina sæð úr einum trygdarpolitiskum sjónarhorni.

Komandi árið hevur Svøríki formansskapin í NSO, og ráðstevnan í ár verður í Arild í Skåne í døgunum 29. til 31. august.

Lønarlagið hjá limum í Starvs- felagnum – sammett við inflationina

Limirnir í Starvsfelagnum arbeiða allir sambært sáttmálum, ið nevndin í Starvsfelagnum hevur fingið limunum til haldar. Seinnu árin hevur verið vanligt, at talan hevur verið um 2 ára sáttmálar, men stundum er talan um 1 árs sáttmála, og seinasti sáttmáli, ið er galdandi til 30. september 2024, er ein 3 ára sáttmáli.

Tekstur: Jan Otto S. Holm /// Myndir: Jens Kristian Vang

Starvsáttmáli skal tryggja keypiorku

Málið, tá ið samrátt verður um nýggjan sáttmála, er at keypiorkan hjá limunum í felagnum verður varðveitt. Um lønirnar hækka eins nógv og inflationin, er málið nátt, og best er, um lønirnar hækka meira enn inflationin, tí so verður keypiorka vunnin.

Hyggja vit at seinastu 5 árunum – frá 2017 – hava lønarsamráðingarnar eydnast rímiliga væl, tí árin eftir 2017 megnaði nevndin at samráða seg til lønarhækkingar, ið lógu oman fyri inflationina. Hetta sæst aftur í grafinum

niðanfyri, tí reyðgula linjan, ið er lønin indekserað til 100 í 2017, liggur oman fyri gongdina í brúkaraprístalinum, sum er umboðað við bláu linjuni. Hetta tíðarskeiðið vunnu limirnir í Starvsfelagnum sostatt keypiorku. Leggjast skal tó til merkis, at árin eftir 2017 var inflationin sera lág í Føroyum.

Fyri tíðarskeiðið juli 2017 til juli 2021 (har ein rundur prikkur er settur í grafin) sæst ítøkiliga, at lønirnar eru hækkaðir meira enn pristalið. Við øðrum orðum vunnu limirnir keypiorku frá 2017 til 2021. Neyvari kann sigast, at í hesum tíðarskeiðinum øktist keypiorkan 4, 0%.

Tíðin eftir koronu hefur broytt støðuna viðvíkjandi keypiorku

Korona sá dagsins ljóst á grækis-messu 2020, og meðan korona herjaði, gingu prísirnir sína hóvligu gongd, sum vit vóru von við farnu árin.

Flestum kunnugt (og eins og umrøtt aðrastaðni) broyttist inflatiónsgongdin munandi, tá ið heimssamfelagið læt upp aftur eftir koronu. Eins og í út-heiminum tók inflatiónin dik á seg, og hetta sæst týðiliga á bláu strikuni í grafinum. Inflatión kemur til sjóndar við at rokna broytingina í brúkaraprístalinum, og tá ið seinasta dagføringin í brúkaraprístalinum varð kunngjørd fyri tíðarbilið august 2022, sást, at prísirnir í Føroyum sum heild vóru hækkaðir 8, 8% farna árið (gongdin frá runda prikkinum til fyrkantaða prikkinn á bláu strikuni).

Tað, sum vit eisini síggja á myndini, er, at seinasta hækkingin í brúkaraprístalinum førir bláu strikuna upp um reyðgulu strikuna, og hetta er ein staðfesting av, at nú er keypiorkan minst, um hugt verður frá 2017 til august 2022. Neyvari er 3, 2% keypiorka farin fyri skeytið.

„Málið, tá ið samrátt verður um nýggjan sáttmála, er at keypi- orkan hjá limunum í felagnum verður varðveitt“

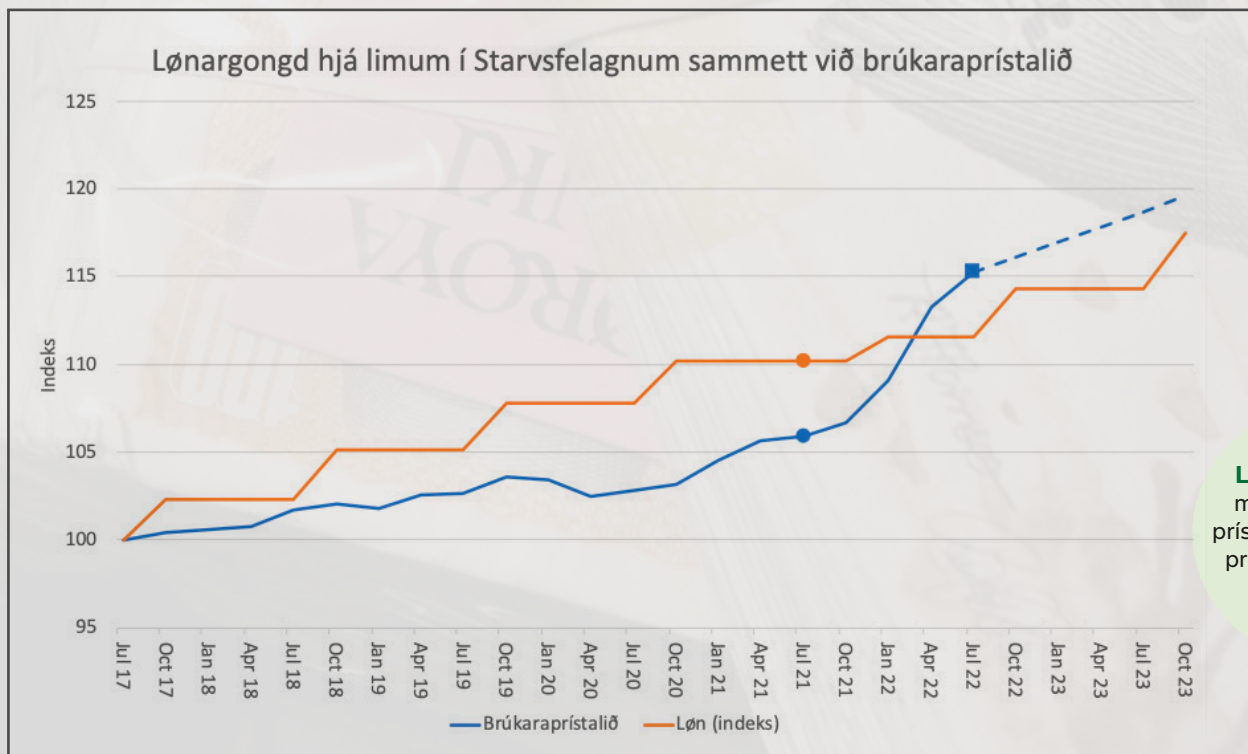
Inflatióin væntast at leggja seg á lægri stig

Hvat fer at henda við prístalinum og harvið inflatióinini komandi tíðina er óvist, men altjóða serfrøðingar meta, at inflatióin kann fara at ligga um 3% komandi tíðina. Hetta hava vit roknað inn í prístalið, og tað verður víst við punkteraðu bláu linjuni.

Sum greitt er frá omanfyri, gongur verandi wsáttmáli hjá Starvsfelagnum út 30. septembur 2024. Ógvusliga inflatióin í 2022 og metta inflatióin komandi tíðina ger, at lønarhækk-

ingarnar, sum fara at koma fram til sáttmálalok í 2024, ikki víga upp ímóti prishækkingunum. Heldur metingin, at inflatióin verður 3% komandi tíðina, er 1, 8% keypiorka mist síðan 2017.

Samanumtikið kann sigast, at tað hevur eydnast nevndini í Starvsfelagnum at vinna keypiorku til limirnar síðan 2017, men at ógvusliga inflatióin, ið vit sóu eftir koronu, hevur etið vunnu keypiorkuna frá limunum. Avbjóðingar verða tí til komandi samráðingar, har berjast skal fyri at vinna mistu keypiorkuna aftur.

Lægri inflatióin
merkir ikki lægri
prísir, men einans at
prishækkingarnar
gerast lægri

Mynd 1: Kelda Starvsfelagið og hagstova.fo

Hvussu ávirkast ein familja av øktu inflatiónini

Fyri at lýsa, hvussu ein vanlig familja ávirkast av øktu inflatiónini, hyggja vit nú at, hvussu tiltøkupeningurin hjá familjuni ávirkast av, at vit í seinastuni sum heild hava sæð eina munandi príshækking í samfelagnum.

Tekstur: Jan Otto S. Holm /// Myndir: Jens Kristian Vang

Hugtakið tiltøkupeningur, ella bert tøkupeningur, verður nógv brúkt av peningastovnum, tá ið teir skulu meta um, hvørt einum húski skal jústast lán ella ikki. Tiltøkupeningur verður útroknað við at draga útreiðslur og skatt frá lønini. Peningastovnarnir hava síðani eitt krav um, hvussu stórir tiltøkupeningurin skal vera, tongt at talinum av vaksnum og børnum í húskinum.

VIT HYGGA FYRST AT, hvussu fíggarliga støðan var hjá familjuni áðrenn nógv umrøddu príshækkingarnar. Hetta er á leið august 2020.

Vit siga, at annar makin hevur eina mánaðarløn upp á 30.000 kr., og hin makin hevur eina mánaðarløn upp á

35.000 kr. Vit siga síðani, at tvey børn eru. Annað er undir 7 ár, og hitt er yvir 7 ár. Myndin verður tá hendan:

Eftir skatt og avgjöld, og tá ið barnafrádráttur er tikið við í rokniestykkið, hevur familjan 41.101 kr. um mánaðin at liva av. Enn eru tó ongar útreiðslur goldnar.

Sethúsálán og vanligar fastar útreiðslur annars

Vit siga, at húskið hevur eitt vanligt sethúsálán upp á 2.500.000 kr., sum er veitt yvir 25 ár. Áðrenn inflatióin fór at hækka, og áðrenn tjóð- og miðbankar fóru at hækka leiðandi renturnar fyri at tálma inflatióin, var rentan á vanliga sethúsálánum 2,75%. Við hesi rentu, og eftir at rentustuðul er afturborin, er mánaðarlaga lánsútreiðslan 9.528 kr. Umframt sethúsálán hevur familjan eitt billán, ið kostar góðar 4.217 kr. um mánaðin. Umframt lámsgjöldini rindar familjan fyri barnaansing, tryggingar, ljós, hita, telefon og ymiska stroyming.

Íalt eru allar føstu útreiðslurnar hjá familjuni 21.483 kr. um mánaðin.

Tiltøkupeningurin áðrenn príshækkingarnar gerst soleiðis 19.618 kr. Sí talvu 2.

Tá ið eisini skiftandi útreiðslur eru rindaðar, loypur nakað av

Umframt føstu útreiðslurnar hevur familjan útreiðslur til bensin, mat, klæðir o.a. skiftandi, íalt 10.750 kr., soleiðis at tað, sum er eftir hjá familjuni til eitt nú uppsparing, viðlíkahald og feriu, er 8.868 kr. mánaðarlaga. Sí talva 3. Legg til merkis, at hetta er á leið summarið 2020 og tí áðrenn seinastu príshækkingarnar.

Farnu tvey árin eru prísirnir hækkaðir nógv

Nýggjasta brúkaraprístalið varð kunngevirt fyri august 2022. Við tølum frá hagstova.fo ber til at sammeta prísirnar fyri vørur og tænastur í august 2020 við prísirnar í august 2022. Við hesum siggjast millum annað hesar hækkingar:

Sethúsálánsrentan er hækkað og væntast at hækka meira

Rentan á føroyska sethúsálánum framhald ///

Talva 2: Útrokning av tiltøkupeningi

Tøk inntøka áðrenn útreiðslur	41.101
Sethúsálán eftir rentustuðul	-9.528
Billán, vegskattur og biltrygging	-4.217
Barnaansing	-2.544
SEV, olja, telefon, stroyming	-4.100
Tryggingar	-1.095
Fastar útreiðslur íalt	-21.483
Tiltøkupeningur	19.618

„Samanumtikið
eru útreiðslurnar hjá
familjuni øktar við
kr. 7.579 mánaðarliga“

Inntøka og skattur	Maki 1		Maki 2		Íalt
	Mánaðarliga	Árliga	Mánaðarliga	Árliga	Mánaðarliga
Lønarinntøka	30.000	360.000	35.000	420.000	
Landsskattur		-52.000		-67.000	
Kommunuskattur		-66.000		-78.000	
Kirkjuskattur		-1.980		-2.340	
Bruttoskattur		-119.980		-147.340	
Barnafrádráttur		31.700		0	
Nettoskattur		-88.280		-147.340	
Eftir áðrenn gjöld		271.720		272.660	
Gjöld		-23.916		-27.252	
Avlop áðrenn útreiðslur	20.650	247.804	20.451	245.408	41.101

Tiltøkupeningur	19.618
Brennievni bilur	-750
Matur, klæðir og annað	-10.000
Skiftandi útreiðslur íalt	-10.750
Eftir til uppsparing, viðlíkahald	8.868

Talva 3: Avlop eftir skiftandi útreiðslur

Vørur og tænastur	Príshækking frá 2020 til 2022
Brenniolja	99, 5%
Ravmagn og hiti	44, 8%
Fritíð og ítróttur	18, 9%
Teletænastur	11, 7%
Tryggingar	10, 7%
Matur	10, 3%
Klæðnavørur	7, 5%

Eitt av høvuðsendamálunum hjá alheims tjóð- og miðbankum er at tryggja, at inflatióin liggur um 2%. Amboðið at stýra inflatióin er sokallaða leiðandi rentan. Tíðarskeiðið, tá ið inflatióin var ov lág (sí aðrastaðni í hesi greinarøð), lækkaðu tjóð- og miðbankar leiðandi rentu sína niður á negativ stig. Tá ið leiðandi renturnar verða lækkaðar, verður sokallaður stimbrandi pengapolitikkur rikin. Tá ið inflatióin síðani eftir koronu tók dik á seg og hækkaði til søguliga høg stig, fóru tjóð- og miðbankar ístaðin at reka tálmandi pengapolitikk við at hækka leiðandi rentuna. Higartil hava vit sæð søguliga ógvusligar hækkingar av leiðandi rentunum, og væntast kann, at leiðandi renturnar hækka nakað aftrat.

„Røddir hava verið frammi um, at sethúsarentan kann hækka heilt upp í 6,00%“

var 2, 75% frá apríl 2020 til august 2022. Í kjalarvørrinum av rentu- hækkingunum hjá evropiska mið- bankanum (ECB) og harvið eisini danska tjóðbankanum hava føroysku peningastovrnarnir hækkað sínar rentur, og frá februar í ár verður rentan á sethúsálánum 4, 40%. Vit hava ikki sæð so høga sethúsáláns- rentu síðan 2013.

Ilt er at spáa um, nær rentan røkkur hæddini, men eingin ivi er um, at henda rentan fer at hækka meira, og røddir hava verið frammi um, at sethúsarentan kann hækka heilt upp í 6, 00%.

Ógvusligu príshækkingarnar farnu tvey áriní drena familjuna figgjarliga

Leggja vit príshækkingarnar, sum hagstova.fo vísir á, og mettu rentu- hækkingarnar inn í rokniestykkið hjá familjuni, ið verður umrødd

her, byrjar at sansa at figgjarliga hjá familjuni. Prís- og rentuhækkingarnar gera, at føstu útreiðslurnar hjá familjuni hækka úr 21.483 kr. í góðar 27.527 kr. Hetta merkir, at tiltøkupeningurin, ið áður var 19.618 kr., nú er lækkaður niður í 13.573 kr.

Uttan at viðgera kredittpolitikkinn hjá føroysku peningastovnunum nærri sæst nú, at við hesum lækkaða tiltøkupeninginum hevði familjan neyvan fingið játtað sethúsálán á 2.500.000 kr., um biðið varð um lánið eftir nevndu prís- og rentuhækkingar.

Rokna vit nú hækkingina á skiftandi útreiðslunum við eisini, síggja vit, at familjan nú einans hevur 1.289 kr. mánaðarlaga til uppsparing, viðlíkahald, feriu og annað líknandi.

Samanumtikið eru útreiðslurnar hjá familjuni øktar við kr 7.579 mánaðarlaga eftir nevndu prís- og rentuhækkingar.

Tæk inntøka áðrenn útreiðslur	41.101
Sethúsálán eftir rentustuðul	-13.191
Billán, vegskattur og biltrygging	-4.624
Barnaansing	-2.681
SEV, olja, telefon, stroyming	-5.807
Tryggingar	-1.225
Nýggjar fastar útreiðslur íalt	-27.528
Nýggjur tiltøkupeningur	13.573

Nýggjur tiltøkupeningur	13.573
Brennievni bilur	-1.236
Matur, klæðir og annað	-11.047
Skiftandi útreiðslur íalt	-12.284
Eftir til uppsparing, viðlíkahald	1.289
Samlað hækking í útreiðslum	7.579

Talva 5: Útreiðslurnar hjá familjuni eru hækkaðar munandi frá august 2020 til august 2022

◀ Talva 4: Tiltøkupeningurin er lækkaður í kr 13.573 eftir prís- og rentuhækkingarnar

SPARIRÁÐ, UM PRIVAT- BÚSKAPURIN ER TRÝSTUR

Íblástur til
sparirád kann eitt
nú fáast á sev.fo,
nrgi.dk og
rema.no

Neyvan er tað serliga „føroyskt“ at hava rakstrarætlan fyri privatbúskapin. Er nøktandi avlop hvønn mánað, tá ið allar útreiðslur eru goldnar, er tørvurin á privatar rakstrarætlan neyvan tann størsti, men nú vit hava sæð, at prísurin á vörum og tænastum hevur tikið dik á seg, eru tað ivaleyst fleiri, ið merkja figgjarligan smeit av økta útreiðslustiginum. Er hetta støðan, kann vera skilgott at hava vakið eyga við privatbúskapinum.

Tekstur: Jan Otto S. Holm /// Myndir: Jens Kristian Vang

Fleiri fyrimunir við privatar rakstrarætlan

Við privatu rakstrarætlanini fylgja fleiri fyrimunir:

- Tú fært yvirlit yvir tína nýtslu
- Tú tekur støðu til, hvat peningur kann/skal nýtast til
- Tú forðar fyri ovurnýtslu
- Tú økir møguleikan fyri figgjarligum avlopi
- Tú fært spart upp til óvæntaðar útreiðslur

Set á stovn figgjarkontu

Allir peningastovnarnir kunnu seta á stovn sokallaða figgjarkontu til síni viðskiftafólk.

Útreiðslurnar hjá einum húski falla til gjaldingar ymiskt og ymisk tíðarskeið. Flestu útreiðslurnar falla mánaðarlíga, men útreiðslur eru eisini, ið falla kvartárlíga, hálv árslíga ella árslíga. Hesar útreiðslurnar, ið falla við øðrum títleika enn mánaðarlíga, gera, at mánaðirnar, tá ið tær falla, skal meira gjaldast, og vandin fyri, at figgjarligt hall verður hesar mánaðirnar, er størri.

Tá ið figgjarkonta verður sett á

stovn, verður roknað út, hvat miðal mánaðarlíga útreiðslan er. Síðani verður upphædd, ið svarar til hetta miðal útreiðslustigið (og møguliga eitt sindur eyka) flutt á figgjarkontuna. Allar tær føstu útreiðslur verða síðani goldnar av figgjarkontuni. Á hendan hátt verða allir mánaðir eins útreiðslulíga, og eingin mánaður er harðari figgjarlíga enn aðrir. At syrgja fyri hesum er júst endamálið við figgjarkontuni, og á hendan hátt gerst figgjarligi dagligdagurin lættari.

Matkonta lættir um og gevur yvirlit

Er talan um eitt par, ið eru uppihaldarar í familjuni, er gott hugskot at seta á stovn matkontu. Talan er um kontu, sum báðir uppihaldararnir hava atgongd til, og gjaldskort er tongt at kontuni.

Báðir

upphaldararnir flyta síðani upphædd av síni lönarkontu á matkontuna hvønn mánað, og hereftir verður kontan bert nýtt til matinnkeyp.

Á henda hátt fæst gott yvirlit yvir, hvat húskið nýtir til mat. Við hesum yvirlitinum er eisini møguligt at stýra, hvat útreiðslurnar eru til matvørur. Av tí at báðir upphaldararnir eru felags og á jøvnum føti um matútreiðslurnar, slepst undan ávísari fíggarligari strongd, ið kundi stavað frá útreiðslum til matvørur.

Onnur spariráð

Sum víst er í aðrari grein, er vorðið munandi meira kostnaðarmikið at hita húsini við olju.

Umframt at hita húsini n i

verður olja eisini nýtt til at hita vatn til brúsuna. Her er rímiliga nógv at spara. Beint lutfall er millum oljunýtslu og hitastig í húsunum. Verður hitin t.d. lækkaður 10%, úr á leið 22 stigum niður í á leið 20 stig, kann væntast at lækka hitaútreiðslurnar 10%. Brúsan er eisini ein oljúlúkur. Statt styttri undir brúsuni og minst til at skrúva vatnið fyrri, tá ið tað ber til.

Dagsins heim nýtir eina røð av el-tólum. Øll hesi tól standa vanligi í bíðistøðu, tá ið tey ikki verða nýtt. Við at slökkja tólini heilt er møguligt at spara 10-15% av samlaðu elrokningini.

Tá ið perur bresta, syrg so eisini fyrri, at led-perur verða settar í ístaðin, og syrg eisini fyrri, tá ið eltól verður skift út, at hetta eru tól, ið nýta lítla elorku. Tey eru ofta merkt við tekninum A+++.

Kølið og frystiboks eru týðandi partur av einum og hvørjum heimi.

Hygg eftir, at kølið hevur hitan 5 stig, og at frystiboksinn hevur kuldan -18 stig. Eisini kann vera skilagott at tiðna mat í kølið, tí tiðning

av 1 kilo av mati sparir kølið einum at brúka orku í 1 tíma.

Vaskimaskinurnar og vaskievnini eru effektiv í dag. Tí er ikki neyðugt at vaska klæðir við høgum temperaturi. Turkitrúmlan er eisini ein orkurenari, so í staðin fyrri at nýta løttu loysnina, at varpa øll nývaskað klæði í turkitrúmluna, er ókeypis loysnin at turka klæðini úti á snórinum. Á henda hátt slítast klæðini heldur ikki eins nógv.

Nógv heim hava eina røð av stroymingstænastum, ið goldið verður fyrri. Er tørvur á øllum tænastunum? Herumframt er færoyskt út- og sjónvarp goldið um skattin, so her kann støða takast til, um tørvur er á fleiri út- og sjónvarpstænastum. Hetta spariðráðið kann spara nógvum familjum fleiri 100-krónuseðlar hvønn mánað.

Hugsan, at allir bati bætir

Samanumtikið eru nógvir hættir at spara. Okkurt spariátak munar nógv, og onnur spariátøk muna minni. Hugsan tá, at alt ger mun, og at allur bati bætir. Við umhugsni er gjørligt at fáa til vega eina munandi upphædd, ið kann vera viðvirkandi til, at ístaðin fyrri fíggarligt hall hvønn mánað verður avlop. ■

Kjarnumálini til løgtingsvalið

Felags átak hjá Fakfelags-samstarvinum

STARVSFELAGIÐ hevur í fleiri førum havt kjarnumál, sum vit hava sett fram sum ynski til politisku skipanina upp undir løgtingsval. Hugskotið kom frá einum av okkara systurfakfeløgum í Noregi, Delta, sum hevði góðar royndir við at hava politisk kjarnumál.

Fyrstu ferð, vit í Starvsfelagnum fóru undir at orða kjarnumál, var til løgtingsvalið í 2015, og hetta eydnaðist sera væl. Politiska skipanin tók væl ímóti okkara ynskjum, og fleiri teirra komu við í samgonguskjalið og vórðu eisini avgreidd í politisku skipanini, tá ið valskeiðið var liðið.

Tá ið felagið orðaði kjarnumál til løgtingsvalið í 2019, høvdu nógv onnur feløg og áhugafelagsskapir tikið hugskotið til sín og orðað síni egnu kjarnumál. Hetta hevði við sær, at vit ikki fingi nógv av okkara ynskjum við í samgonguskjalið í 2019 og harvið ikki somu ávirkan sum í 2015. Ivaleyst hava tað verið

ov nógv ynski til politisku skipanina og ov lætt at siga nei til ynskini hjá Starvsfelagnum.

Starvsfelagið valdi tí til seinasta løgtingsval at fara saman við hinum fakfeløgum í Fakfelags-samstarvinum at orða kjarnumál. Henda avgerð varð tikin fyri at tryggja fakfeløgum eina sterka felags rødd í valstriðnum, har vit høvdu betri møguleika at fáa okkara ynski ígjøgnum við at standa saman. Feløgin valdu at savna seg um ynskini um 37 tíma arbeiðsviku, og at limir í fakfeløgum skulu kunna draga limagjaldið frá í skatti.

Fakfelagssamstarvið gjørdi í samstarvi við lýsingafyrirøkuna Virka eitt átak at varpa ljós á hesi kjarnumálini, har umboð fyri øll feløgin vóru við. Umboðið fyri Starvsfelagið var Simona M. Midjord, sum er í skrivstovulæru hjá Føroya Tele. Umboðini vóru avmyndað á arbeiðsplássum sínum, og saman við myndunum

„Eisini fegnast vit um, at tað hevur eydnast okkum at fáa ynskið um styttri arbeiðsviku við í samgonguskjalið.“

Simona M. Mikkelsen er í skrivstovulæru í Føroya Tele. Mynd: Virka

FAKTA:

Fakfelagsstarvið er samstarvsfelagsskapur hjá fakfeløgum á almenna arbeiðsmarknaðinum og umboðar 8000 løntakarar. Limir í Fakfelagsstarvinum eru: Akademikarafelag Føroya, Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Føroya Pedagogfelag, Føroya Lærarafelag, Havnar Arbeiðskvinnufelag, Heilsuhjálparafelag Føroya og Starvsfelagið.

37 tímars arbeiðsvika
Betri trivnaður
Betri kappingarføri
Minni strongd
Færri sjúkradagar
Betri familjulív
Effektivari

vóru grundgevingar fyri kjarnumálunum víst fram. Fyri at leggja dent á stóra limaskaran hjá feløgnum í Fakfelagssamstarvinum varð valt at brúka slagorðini „8000 røddir hava talað“. Tí tá ið 8000 røddir tala í felag, tá lurtar politiska skipanin.

Myndirnar vórðu settar saman til filmar og nýttar til lýsingar ymsastaðni á netinum saman við tíðindaskrivum frá Fakfelagssamstarvinum. Slagorðini og eyðkendi grøni liturin vóru gjøgnumgangandi í áttakinum, fyri at móttakarin skuldi kenna átakið aftur og seta tað í samband við Fakfelagssamstarvið.

Vit eru væl nøgd við átakið og halda, at vit saman við feløgnum í Fakfelagssamstarvinum hava megnað at gera okkara ynski til politisku skipanina sjónlig í valstríðnum. Eisini fegnast vit um, at tað hevur eydnast okkum at fáa ynskið um styttri arbeiðsviku við í samgonguskjalið. Seinna ynskið um at draga fakfelagslimagjaldið frá í skatti fara vit framhaldandi at arbeiða fyri at fáa undirtøku fyri í politisku skipanini. ■

Yvirtikin starvsfólk fáa eisini lønar- hækkingar

Fasti Gerðarættur gjørdi í fjør úrskurð í einum týðandi, prinsipiellum máli millum Starvsfelagið og Fíggjarmálaráðið um lønarviðurskiftini hjá fyra starvsfólkum, sum vóru flutt frá Ríkisumboðnum til Familjufyrisingina, tá ið málsøkið varð yvirtikið í 2018. Úrskurðurin merkir, at starvsfólkini kortini fáa lut í lønarhækkingum, sum verða í framtíðar sáttmálsejnum. Talan er um eitt prinsippmál, sum hevur staðfest, at tað er rætturin og ikki arbeiðsgevarin, sum eigur seinasta orðið í ósejnum um lønarflokkingar

„Vit hava frá byrjan sagt, at tað er ikki rætt og rímligt, at starvsfólk, sum verða yvirtikin frá danska statinum, skulu svíða fíggjarliga fyri nakað, sum tey ikki hava biðið um“

MÁLID UM YVIRTIKNU starvsfólkini í Familjufyrisitingini hevur verið drúgt, og úrskurðurin í Fasta Gerðarrætti í fjør varð gjørdur, eftir at málið aðru ferð hevði verið í Fasta Gerðarrættinum, hesa ferð sum tulkingsmál. Fyrru ferð var í 2021, tá ið Fíggjarmálaráðið fekk viðhald í, at ósemjan um lønina hjá starvsfólkunum var ein træta, sum skuldi loysast í rættinum.

Tað hendi, eftir at Starvsfelagið hevði kravt semingsmannin upp í lønartrætuna. Orsøkin var, at felagið metti, at við tað at talan var um nýggj starvsfólk, sum ikki høvdu verið undir føroyskum sáttmála frammanundan, mátti talan vera um eina sokallaða áhugatrætu. Við øðrum orðum eina trætu, har semingsstovnurin kundi boðsendast at royna semju, og har møguleiki er fyri stríðsstigum, um eingin semja fæst í lag um kollektiván sáttmála.

Í Fasta Gerðarrætti á øðrum sinni

Eftir at hava tapt fyrra málið í 2021 legði Starvsfelagið málið fyri Fasta Gerðarrætt av nýggjum – hesa ferð sum tulkingsmál. Nú var kravið, at fyrra starvsfólk skuldu flokkast hægri og soleiðis, sum Starvsfelagið hevði kravt, og tað var eisini í samsvari við tilmálið frá stjóranum á Familjufyrisitingini.

Í Fasta Gerðarrætti fekk Starvsfelagið viðhald í krøvunum hjá teimum sentralu av starvsfólkunum. Í aðrar mátar varð Fíggjarmálaráðið fríðomt. Eins og í øðrum málum í Fasta Gerðarrætti ber hvør partur egnan kostnað av málinum.

Tí reisti Starvsfelagið málið

Tá ið umsitingin av familjurættarlaga økinum varð yvirtikin, og Familjufyrisitingin varð sett á stovn, ásetti lønardeildin hjá Fíggjarmálaráðnum eina flokking og harvið lønarlag fyri

starvsfólkini eftir sáttmálanum við Starvsfelagið.

Aftur at hesi flokkingingu starvsfólkini eina persónliga viðbót, sum lutvíst útlíknaði munin upp til gomlu dansku lønina, ið starvsfólkini fingu undan yvirtøkuna, og sum var nakað hægri. Hetta so, at tey ikki skuldu merkja nakra lønarlækking eftir yvirtøkuna av málsøkinum.

Men aftur fyri hesa viðbót varð lønin fryst fóst: Starvsfólkini skuldu ikki fáa lut í komandi lønarhækkingum; ikki fyrr enn øll viðbótin á henda hátt var mótroknað og heilt burtur. Og tá ið lønin verður fæstlæst í fleiri ár, har prísvøksturin í samfelagnum annars heldur fram sum vanligt, uppliva starvsfólkini eina reallønarlækking. Hetta kann Starvsfelagið ikki góðtaka.

– Við hesum hava vit fingið viðhald í, at flokkingin av løninum hjá tveimum sentralum starvsfólkum í málinum skal ikki flokkast á tann hátt, sum Fíggjarmálaráðið hevði ætlað. Í hinum báðum forunum fingu vit ikki viðhald í kravinum um flokking. Men saman-

umtikið merkir hetta, at øll starvsfólkini kunnu fáa lut í komandi lønarhækkingum. Vit hava frá byrjan sagt, at tað er ikki rætt og rímligt, at starvsfólk, sum verða yvirtikin frá danska statinum, skulu svíða fíggjarliga fyri nakað, sum tey ikki hava biðið um. Og tí var hetta ein góður úrskurður, sigur Súni Selfoss, formaður í Starvsfelagnum.

Rætturin eigur seinasta orðið

Samstundis fegnast felagið um, at Fasta Gerðarrættur er farin inn og hevur sett til viks lønarflokkningar, sum lønardeildin í fyrsta umfari hevði ásett við sínum sokallaða tulkingsfyrirumuni.

– Í okkara sáttmála er ein áseting um eina lønarnevnd, har partarnir skulu royna at finna semju í lønartrætum. Tað royndu vit eisini her uttan úrslit. Tað er týðandi og prinsipielt fyri okkum sum fakfelag, at vit vita, at fæst ikki semja um lønina, og er ivi um flokkingina, so er tað rætturin og ikki arbeiðsgevararnir, ið eiga seinasta orðið. Eisini í so máta er hetta ein týðandi úrskurður fyri løntakaran, sigur Súni Selfoss. ■

AVGERÐ:

Full eftirløn eftir 67 ára aldur

Fult pensjónsgjald eftir 67 ára aldur fyri fólk við avtalu um niðursetta tíð og fullum pensjónsgjaldi

EIN PARTUR av eldrapolitikkinum í sáttmálanum er, at starvsfólk, sum eru farin av 60, kunnu gera avtalu við arbeiðsgevaran um at arbeiða niðursetta tíð – og sjálvandi við tilsvarendi niðursettari løn – men tó fáa eftirlønargjald av fullari løn.

Henda skipan hevur riggað væl.

Ein limur fekk slíka skipan í lag við sítt arbeiðspláss, tá ið viðkomandi gjørdist 67 ár, men Gjaldstovan vildi bara gjalda eftirlønargjald av tí faktisku lønini fyri niðursetta arbeiðstíð.

Hetta varð grundað við, at tá ið fólk

eru vorðin 67 ár, ber ikki til at gjalda til eftirlønarskipan longur.

Starvsfelagið vísti á, at onki er í sáttmálanum um, at slík skipan skal halda uppat, tá ið fólk gerast 67 ára gomul.

Limur, sum gerast 67 ár og halda fram við at arbeiða, fáa eftirlønargjaldið útgjaldið saman við lønini, og hetta helt felagið eisini skuldi vera gjaldandi fyri tey, sum hava gjørt avtalu um niðursetta tíð við fullum eftirlønargjaldi.

Starvsfelagið kærði málið til

Mentamálaráðið, sum varðir av viðkomandi stovni. Og Starvsfelagið fekk viðhald í málinum.

Fíggharmálaráðið hevur góðtikið, at hetta ítøkiliga málið varð avgreitt soleiðis, sum felagið kravdi, men vil ikki veita vissu fyri, at ráðið í øllum málum í framtíðini vil góðtaka hetta.

Skuldi eitt líknandi mál tikið seg upp, og Fíggharmálaráðið noktar stovni at gjalda fult eftirlønargjald, fer Starvsfelagið sjálvandi at kæra og um neyðugt at leggja málið fyri Fasta Gerðarrætt.

■

Kann arbeiðsgevarin hava eftirlit við starvsfólki?

Arbeiðsgevarans eftirlit við starvsfólki og GPS í arbeiðsbilum

TIT MINNAST KANSKA málið um eitt starvsfólk hjá Posta, sum varð burturvíst upp á standandi fót, tí viðkomandi skuldi hava snýtt og verið burturfrá í arbeiðstíðini uttan av hava stemplað út.

Starvsfelagið stevndi í málinum og vann málið í 2021 á tí grundarlagi, at uppsagda starvsfólkið í hvussu er ikki hevði forbrotið seg í so stóran mun, at tað var orsök til burturvísing.

Posta mátti tí gjalda endurgjald, sum svaraði til lön í uppsagnartíðini.

Ein partur av „próvtílfarinum“ hjá Posta í málinum var eygleiðing av arbeiðsbilinum hjá viðkomandi gjeðnum eina GPS-skipan, sum var í bilinum, so altíð bar til hjá Posta at síggja, hvar bilurin var. Hesar GPS-dátur brúkti Posta móti starvsfólkinum og fór at elta starvsfólkið við myndatáli fyri at vita, hvussu viðkomandi ferðaðist í arbeiðstíðini.

Sum nevnt vann felagið málið í

rættinum hóast GPS-skrásetingar og myndir, og Føroya Rættur gjørdi ongar viðmerkingar yvirhøvur til spurningin um tað lógliga í at brúka GPS í slíkum førum.

Starvsfelagið síðan lagt hendan spurning fyri Dátueftirlitið, sum nú hevur givið Posta átalum fyri at brúka GPS-dáturnar, tí Posta ikki frammanundan hevði gjørt starvsfólkunum greitt, at tað í serligum førum kundi koma upp á tal at brúka GPS-dáturnar fyri at váttar ein illgruna um grovt mishald av arbeiðnum.

Tað fegnast felagið sjálvandi um.

Tó hava vit gjørt av at royna at fáa Løgtingsins Umboðsmann at meta um, hvørt avgerðin hjá Dátueftirlitinum ikki eisini átti at verið, at í hesum aktuella førinum var ikki so frægt sum grund til illgruna um grovt mishald (svik/snýt við arbeiðstíð), og tí átti Posta ikki at brúkt GPS-dáturnar yvirhøvur. ■

SJAVSKAPPING

Starvsfelagið skipaði fyri fyrstu ferð fyri sjavskapping í felagshølunum hóskvöldið 19. januar 2023. Vit høvdu tað á skrá í 2021 og 2022, men orsakað av koronu bleiv alt avlýst.

Vit høvdu fingið hjálp frá Ólugu Nolsø, ið er roynd í sjavskappingum, at taka sær av at greiða frá spælireglum v.m.

Luttøkan var bara heilt góð, 18 lið høvdu teknað seg. Tað eru limir við makkara, ið ikki nýtist at vera limur í felagnum.

Kappingin varð skipað í tveimum bólum, og vinnaraliðið úr hvørjum bólki kom í finaluna.

Vinnarar av sjavskappingini gjørdust Hedvig Zachariasen og Eyð Aabak Jensen, tær fingur umframt heiðursbrævn hvør sítt gávukort á 1.000 kr. frá Atlantic Airways. Nummar tvey gjørdust Mikkjal N. Olsen og Rósa Maria Restorff, tær fingur hvør sítt gávukort á 500 kr. frá FK.

Ætlanin er, at hetta skal vera eitt afturvendandi tiltak í hvussu er eina ferð árliga.

Tey fyra, sum vóru í finaluni, vóru Hedvig Zachariasen, Eyð Aabak Jensen, Mikkjal N. Olsen og Rósa Maria Restorff. Hedvig Zachariasen og Eyð Aabak Jensen vunnu kappingina.

Fakfelagsleiðari flýddi undan **KRÍGNUM Í UKRAINA**

Russar bjóða ukrainska fólkinum hægri lön, ókeypis almennar tænastr og enntá ókeypis vodka. Hetta verður gjört sum ein roynd at vinna vælvild millum fólkið í hertiknum økjum í Ukraina og harvið at gera móttøðuna veikari. Soleiðis greiddu ungdómsleiðararnir úr ukrainskum fakfelagi, Oksana Huz Blanc og Ivanna Khrapko, frá á norðurlendskari ráðstevnu, sum felagsskapurin NSO skipaði fyri í Halden í Noregi í august mánaði í fjør.

OKSANA HUZ BLANC og ársgamla dóttirin, Angela, vaknaðu av bumbuljóðinum í Kyiv klokkan 5 hósmorgunin 24. februar. Oksana tendraði tíðindini, sum søgdu, at russar høvdu gjørt innrás, og nú var kríggj. Oksana pakkaði tveir ryggsekkir og fór við dóttirini í barnavogninum til ein parkeringskjallara nærhendis at søkja skjól fyri bumbubrestunum. Eina viku seinni vóru tær báðar í Svøríki.

Fakfelagssambondini vóru hjálpin at flýggja

Oksana hevur starvast sum leiðari í ungdómsdeildum í ukrainska fakfelagnum SEUU fyri alment sett starvsfólk. SEUU hevur leingi havt samstarv við fakfeløg í øðrum londum, og Oksana hevði gjøgnum starv sítt nógvar vinir í nógvum londum, sum stóðu til reiðar at hjálpa, tá ið kríggj brast á. Eitt nú var tað Karin Brunzell úr svenska systurfelagnum hjá Starvsfelagnum, Fackförbundet ST, sum bjóðaði Oksanu og dóttirini til Svøríkis.

Tað vóru fakfelagssambondini, sum hjálptu

Oksanu at flýggja úr landinum og til Svøríkis. Starvsfelagin hjá Oksanu, Ivanna Khrapko, koyrdi Oksanu og dóttirina til Rumenia; ein teinur, sum tók fleiri dagar at koyra vegna sera tungu ferðsluna. Tá ið tær vóru komnar til Rumenia, fingtu tær hjálp frá øðrum vinum úr fakfelagsrørsluni, sum hjálptu við neyðugu skjølunum og fingtu tær víðari til Ungarn, haðani tær síðan flugu til Svøríkis.

– Tað er nú, at eg veruliga skilji, hvat fakfelagssamhaldsfesti merkir, sigur Oksana.

Starvsfelagin, sum hjálpti Oksanu til rýmingar, Ivanna, valdi sjálv at verða verandi í Ukraina, har hon hevur havt ein týðandi leiklut í arbeiðnum hjá fakfeløgnum at samskipa neyðhjálp til fólk í krígsraktum økjum.

Fakfeløg sum hjálparfelagsskapir

Nú Oksana er í útlegd í Svøríki, arbeiðir hon í samstarvi við svenska fakfelagið ST við at skipa fyri hjálpararbeiðnum í Ukraina. Eftir innrásina hevur tað verið trupult fyri tey flestu at halda fram at arbeiða, og ukrainsku

fakfeløgini hava fingið ein leiklut, sum tey ikki høvdu undan innrásini. Við stuðli innanlands og eisini frá altjóða fakfeløgum og felagsskapum fóru tey beinanvegin at skipa fyri neyðhjálp í krígsraktum økjum. Hetta er millum annað at fáa mat og heilivág til økir, ið hava tørv á tí.

– Tað var, sum at einglar tóku ímóti okkum í norðurlendsku fakfeløgum, so blíð og hjartalig var móttøkan, tá ið vit settu okkum í samband við tey eftir innrásina. Norðurlendsku fakfeløgini hava stuðlað arbeiðnum hjá okkara ungdómsdeildum, miðlað boðskapin út og givið okkum stuðul á alskyns hátt, sum hevur alt at siga fyri okkum. Nú verður dentur lagdur á at fáa fleiri fakfeløg, bæði í Ukraina og kring heimin, at samstarva við okkum at veita hjálp til ung sum gomul, kvinnur og menn. Í hesum arbeiðnum hevur fólkið í Ukraina fingið eyguni upp fyri, hvussu týðningarmikil fakfeløgini eru fyri okkum øll. Hjálpararbeiðið hjá ungdómsdeildunum verður gjørt um alt landið og verður samskipað í býum, á tokstøðum og í almennum parkum, hóast kríggj og ófriður valdar. Hetta hava vit m.o. okkara samstarvsfeløg í

Norðurlondum at takka fyri, at vit kunnu halda fram at veita hesa týðningarmiklu hjálpina, segði Ivanna og takkaði fyri stuðulin.
framhald //

„Tað er nú, at eg veruliga skilji, hvat fakfelagssamhaldsfesti merkir“

Oksana Huz Blanc, leiðari í ungdómsdeild í ukrainskum fakfelagi, flýddi saman við dóttir síni til Svøríkis, tá kríggj í Ukraina brast á. Mynd: arbetet.se

NTR (NORDISK TJENESTEMANNS RÅÐ)

Starvsfelagið er við í tveimur norðurlenskum samstørvum við okkara systurfeløg í Norðurlondum. NTR eru fakfeløg, ið hava kommunalt settar limir.

NTR skipar vanliga fyri ráðstevnu annaðhvørt ár. Eingin ráðstevna var í 2020 orsakað av koronu. Hon bleiv tí ikki hildin fyrr enn 21.-23. juni 2022 í Göteborg.

Evnið var: „Hvussu verða fakfeløgini framhaldandi áhugaverd á tí hybrida arbeiðsmarknaðinum?“

Hybridarbeiði merkir, at arbeið verður skiftivís á arbeiðsplássinum og heimanífrá. Hetta er í stóran mun avleiðing av koronukreppuni, sum hevur gjørt tað alt vanligari hjá fólki at arbeiða heimanífrá. Í innbjóðingini til ráðstevnuna verður rákið sammett við eina kollvelting.

Á ráðstevnuni vóru fyrilestrar og smærri verkstovur um evnið. Eisini varð vitjað á ymsum arbeiðsplássum í Göteborg. Fakfelagsleiðarar og granskarar lögdu fram royndir og úrslit frá kanningum um heimaarbeiðsplássid og hybrida arbeiðsmarknaðin. Greitt er, at heimaarbeiði er tað nýggja 'normala' hjá nógvum, og at nógv síggja fyrimunir við at arbeiða heimanífrá.

Tað er tó ymiskt, hvussu vanligt heimaarbeiði hevur verið í koronutíðini í ymsu stöðunum kring Norðurlondini. Eitt nú hevur heimaarbeiði ikki verið vanligt í Íslandi. Og kanningar vísa eisini, at tað er munur á, hvussu yngri og eldri starvsfólk hava upplivað at arbeiða heimanífrá. Tey eldru við nógvum starvsroyndum søgdu seg í stóran mun hava havt eina positivari uppliving av heimaarbeiði enn tey yngri og minni royndu.

Til ber at lesa meira um ráðstevnuna og evnið hybrida arbeiðsmarknaðurin á Facebook-síðu okkara.

Forfólkini í NTR ætla, at ráðstevnan hereftir verður ólíka ár, so tí verður ráðstevna aftur longu 25.-27. juni 2023 í Reykjavík. Evnið til komandi ráðstevnu verður: „Frá kreppu til skipan í fakfelag – nútíðar rættargildi fakfelagsrøslunnar“ ella „Frán kris till organisering – Fackföreningsrörelsens legitimitet i vår tid“.

FELAGSTÍÐINDI

Ivanna Khrapko, sum starvast hjá ukrainskum fakfelagi, hevur valt at vera verandi í Ukraina, har hon saman við starvsfeløgum skipar fyri, at neyðhjálp kemur út til krígsrakt øki. Mynd: arbetet.se

Zelensky samtykkir lógir, sum skaða fakfeløg

Oksana greiddi frá, at starvsfelagar hennara hava verið noyddir at flýggja av arbeiðsplássinum í Kyiv av krígunum. Eisini hevur forsetin, Volodymyr Zelensky, samtykt lógir, sum banna fakfeløgnum á arbeiðsplássum við færri enn 250 starvsfólkum. Hetta varð sagt at vera ein roynd hjá stjórnini at stríðast ímóti korrupsión í landinum. Fylgjarnar hava gjørt, at tað er sera trupult hjá fólki at vera í fakfeløgnum og eisini at starvast í fakfeløgnum.

– Hetta hevur verið sera trupult fyri okkara fólk, at forsetin hevur samtykt hesa lógina ímóti fakfeløgnum, sum skal eitast at vera fyri at steðga korrupsión. Hetta hevur gjørt, at vit ikki longur hava atgongd til almennar upplýsingar. Russar hava tí sett á stovn følsk fakfeløg í krígsraktu økjum og føra fram propaganda um, at teir skulu verja rættindini hjá embætisfólki og øðrum í hesum økjum. Fakfeløg í Ukraina eru blivin partur av propagandakrígunum hjá Putin fyri at ávirka almenningin.

Russar bjóða ókeypis almennar tænastur og vodka

Oksana greiddi frá, at fólk, sum starvast í hersettum økjum í Kherson, fáa at vita frá russum, at tey eru partur av russiska samveldinum nú og limir í russiskum fakfeløgum. Fólk eru bangin fyri hóttaðum frá russum og kenna seg sjálvandi sera ótrygg.

– Russar bjóða nógv hægri lön, enn tey finga frammanundan, ókeypis almennar tænastur sum barnaansing og enntá ókeypis vodka. Hetta er partur av eini ætlan at vinna vælvild millum fólkið í hersettu økjum og gera móttøðuna veika, so at teirra propaganda vinnur frama millum fólkið. Russiskir hermenn hava t.d. tvingað starvsfólk á kjarnorkuverkinum í Zaporizhzhia alment at siga, at tað er gott at arbeiða fyri Russland. Kjarnorkuverkið verður brúkt sum eitt vápni í stríðnum, og hetta er sera vandamikið. Nógv kjarnorkuverk, sum veita streym til stórar partar av landinum, eru avbrotin av russum. Vit vóna, at altjóða samfelagið fær tamarhald á stöðuni og hjálpir

Ukraina at verja kjarnorkuverkini, segði Oksana at enda.

Á ráðstevnuni var semja um, at NSO framhaldandi stuðlar ukrainsku fakfeløgum og samstundis mótmælir og áttalar framferðini hjá forsetanum í landinum at samtykkja lógir, sum forða fólki í at gerast limir í fakfeløgum og forða fakfeløgum í arbeiði teirra. ■

„Tað var, sum at einglar tóku ímóti okkum í norðurlendsku fakfeløgum, so blíð og hjartalig var móttøkan, tá ið vit settu okkum í samband við tey eftir innrásina“

Oksana Huz Blanc og Ivanna Khrapko saman við dóttir Oksanu, tá tær flýddu úr Ukraina. Mynd: privat

Nøkur av umboðnum hjá Starvsfelagnum á Jobmatch. Frá vinstri: Mary K. Cazabon, lögfrøðingur, Anna Johannessen, felagsskrivari, og Birta Fritleifsdóttir Kjærbæk, næstforkvinna.

STARVSFELAGIÐ Á JOBMATCH

Starvsfelagið hevur á fyrsta sinni verið við til starvsstevnuna Jobmatch, sum varð hildin 29. desember 2022 í Norðurlandahúsinum. Hetta er fyrstu ferð síðan 2019, at skipað varð fyri Jobmatch í fysiskum hølum, av tí at tiltakið seinastu tvey árinu hevur verið á netinum.

Vanligt er, at arbeiðsgevarar brúka Jobmatch at finna starvsfólk til fyrirkur og stovnar, og serliga hevur tiltakið vent sær til ung lesandi. Vit í Starvsfelagnum vildu tí vera við til tiltakið fyri at minna tey ungu á fakfeløg og eisini upplýsa um teirra rættindi á arbeiðsmarknaðinum, og hvat havast skal í huga, tá ið ein byrjar í nýggjum starvi.

Til tiltakið komu vit í prát við nógv fólk í øllum aldri, har práttað varð um alt frá løn, setanarskrivi, sáttmálarættindum, lógarfestum rættindum, mannagongdum í sambandi við lærupláss og álitisfólkaskipanum til fíggjarlig viðurskipti og mangt annað.

Vit finga sera góð skotsmál frá teimum vitjandi, sum vit práttaðu við. Bestu viðmerkingina finga vit frá seinasta prátinum á degnum, har ein ungur persónur segði seg hava lært meira av at prátta hálvan tíma við Starvsfelagið enn av nøkrum øðrum tann dagin..

Vit gleða okkum at vera við til komandi Jobmatch tiltøk og at prátta við enn fleiri fólk um rættindi teirra.

ALMENNAR VIÐMERKINGAR

„Grundaðar vónir eru um, at
arbeiðsmarknaðarmál fara at fáa
meira pláss í politisku skipanini
komandi valskeið, enn tað hevur
fingið í mong, mong ár.“

Løgtingsvalið og nýggj samgonga

Løgtingsval var tann 8. desember. Stóri vinnarin varð andstøðan, og tað er hon, ið nú hevur skipað nýggja samgongu. Nýggja samgongan er skipað millum Javnaðarflokkinn, Tjóðveldi og Framsókn.

GRUNDAÐAR VÓNIR eru um, at arbeiðsmarknaðarmál fara at fáa meira pláss í politisku skipanini komandi valskeið, enn tað hevur fingið í mong, mong ár.

Stuttligt at síggja eitt samgonguskjal við yvirskriftini „Saman eru vit sterk“, ein setningur, sum fakfelagsrørslan hevur brúkt sum slagorð í mong ár. So um alt gongur sum ætlað, og málini verða rokkin, kunnu vit vónandi útbyggja setningin til at verða „Saman stendur tú sterk/sterkur“.

Bara fyri at nevna nøkur viðurskiftir, sum samgongan hevur sett sær fyri at arbeiða við komandi 4 árin, so stendur í samgonguskjalinum:

- at arbeiðstíðin yvir tíð verður styttað niður í 37 tímar, og at hetta verður gjørt við lóg
- at arbeiðast skal støðugt við at skapa ein rúmligan arbeiðsmarknað, har fólk við skerdum arbeiðsførleika hava møguleikar og umstøður at virka at lág- og miðallønt fáa skattalætta
- at mvlg-lógin verður endurskoðað við tí endamáli at gera ávísar gerandisvørur bíligari
- at skipan við vaksnamannalæru verður sett í verk. Ferð verður sett á arbeiðið við førleikamenning og førleikameting
- at barsilsskipanin verður gjord smidligari
- at sjúkradagpeningaskipanin hjá tímaløntum verður endurskoðað, og
- at lógin um starvsmenn verður dagførd.

Stóri parturin av hesum málum eru setningar, vit her í Starvsfelagnum kenna aftur. Hetta eru setningar, vit hava endurtikið og endurtikið seinastu árin, og sum vit hava roynt at fingið á politisku dagsskránni í fleiri ár eftir hondini.

Tað loysir seg at jabba og jabba upp í saman, tí fyrr ella seinni tekur politiska skipanin jabbið til sín.

Og helst fyri fyrstu ferð nakrantíð er orðið „trípartasamstarv“ komið í eitt samgonguskjal. Eg hevði bara viljað, at trípartasamstarv var ítøkiligari, tí hetta er eisini jabbað upp í saman seinastu árin, men ókey, nú er tað so har.

Aftur at hesum er at frøast um, at samgongan vil tryggja vælferðartænasturnar, skapa betri tænastu til fólk og lyfta lønirnar, útbúgvingarnar og arbeiðsumstøðurnar í vælferðarstørvum, at hon vil lætta um gerandisdagin hjá løntakarum og koma við ítøkiligari hjálp til sperdar familjur, umframt at mann vil tryggja møguleikarnar at seta búgv fyri ein rímligan penga, og at mann vil skapa betri útbúgvingarmøguleikar.

Alt hetta eru fegur orð, tað sær gott út á pappírinum, men við góðum treysti og hepnari politiskari leiðslu ivist eg ikki í, at tað ber til at røkka øllum hesum málunum í einum og sama samgonguskeiði. Vit eru klár at taka tøk fyri at náa málunum.

Náa vit málunum, er tað ikki bara andstøðan, ið vann valið. Løntakarin, fólk ið og ja, samfelagið alt vann valið 8. desember 2022, tí, sum tað stendur í samgonguskjalinum, „Ríkidømi landsins skal koma øllum betur til góða enn í dag“.

YVIRTØKUR – gerið *ikki* sama mistak umaftur

Í samgonguskjalinum vil nýggja samgongan yvirtaka nøkur málsøkir. Alt gott um tað, og tað blanda vit okkum sum so ikki uppí. Men eina inniliga bøn havi eg tó til samgonguna – gerið ikki sama mistak, sum tit gjørdi, tá ið málsøkið „Familju- og arvarættur“ varð yvirtikið.

TRYGGIÐ TYKKUM, okkum og ikki minst starvsfólkunum, sum skulu yvirtakast, at starvsrættarligu viðurskiftini ikki gerast verri, og at yvirkurnar onga neiliga ávirkan hava á lønina hjá starvsfólkunum, tá ið tey koma undir føroyskar sáttmálar.

Við seinastu yvirkuni hava vit tíverri ikki góðar royndir, tá ið tað kemur til at áseta lønina hjá yvirknu starvsfólkunum, tí ikki minni enn tvær ferðir mátti Starvsfelagið í Fasta Gerðarætt fyri at fáa lønarviðurskiftini hjá yvirknu starvsfólkunum í rættlag, og tað er ikki í lagi.

Og tí má mín inniliga áheitan á politisku skipanina vera: Brúkið IKKI Familjufyrisingina sum modell fyri yvirkur í nøkrum førum.

Fyri í stuttum at lýsa málið um yvirkuna av Familjufyrisingini kann sigast, at í mai mánað gjørdi Fasti Gerðarættur úrskurð í tulkingartrætu millum Starvsfelagið og Fíggjarmálaráðið um lønarviðurskiftini hjá fyra starvsfólkum, sum vóru flutt frá Ríkisumboðnum til Familjufyrising-

ina, tá ið málsøkið varð yvirtikið í 2018. Úrskurðurin merkir, at starvsfólkini kortini fáa lut í lønarhækkingum, sum verða í framtíðar sáttmálasemjum. Talan er um eitt prinsippmál, sum hevur staðfest, at tað er rætturin og ikki arbeiðsgevarin, sum eigur seinasta orðið í ósemjum um lønarflokkingar.

Við dóminum fingi vit viðhald í, at flokkingin av lønini hjá tveimum sentralum starvsfólkum í málinum skal ikki flokkast á tann hátt, sum Fíggjarmálaráðið hevði ætlað. Í hinum báðum førunum fingi vit ikki viðhald í kravinum um flokking. Men samanumtikið merkir hetta, at øll starvsfólkini kunnu fáa lut í komandi lønarhækkingum. Vit hava frá byrjan sagt, at tað er ikki rætt og rímiligt, at starvsfólk, sum verða yvirkini frá danska statinum, skulu sviða fíggjarliga fyri nakað, sum tey ikki hava biðið um. Og tí var hetta ein góður úrskurður.

Rætturin eigur seinasta orðið
Samstundis fegnast felagið um, at Fasti Gerðarættur er farin inn og hevur sett

FAMILJU-
FYRISITINGIN

til viks lønarflokkingar, sum lønardeildin í fyrsta umfari hevði ásett við sínum sokallaða tulkingarfyrirumuni.

Í okkara sáttmála er ein áseting um eina lønarnevnd, har partarnir skulu royndu at finna semju í lønartrætum. Tað royndu vit eisini her uttan úrslit. Tað er týðandi og prinsipielt fyri okkum sum fakfelag, at vit vita, at fæst ikki semja um lønina, og er ivi um flokkingina, so er tað rætturin og ikki arbeiðsgevararnir, ið eigur seinasta orðið.

Eisini í so máta er hetta ein týðandi úrskurður fyri løntakaran.

Gerið leiðreglur um yvirtøkur saman við fakfeløgnum

Eg fari tí at heita á samgonguna, nú hon hevur sett yvirtøkur av málsøkjum í samgonguskjalið, um eina ferð fyri allar saman við fakfeløgnum at gera leiðreglur um, hvussu farast skal fram, bæði áðrenn og eftir at yvirtøkur skulu gerast.

Fakfelagsrørslan blandar seg ikki upp í avgerðirnar, um yvirtøkur skulu gerast ella ikki. Vit krevja tó, at tá ið avgerðin er tikin um yvirtøku, so skulu starvsfólkini og avvarðandi fakfeløg vera við í tilgongdini, og tað skal vera heilt frá byrjan, soleiðis at alt verður gjørt í sátt og semju við eini felags fatan av, hvat tað er, sum er galdandi frá yvirtøkudegnum og frameftir.

Sum evsti ábyrgdari eiga tit at tryggja tykkum, okkum og ikki minst starvsfólkunum, at starvsrættarligu viðurskiftini ikki gerast verri, og at yvirtøkurnar onga neiliga ávirkan hava á lønina, tá ið tey koma undir føroyskar sáttmálar. ■

„Og tí má mín inniliga áheitan á politisku skipanina vera: Brúkið IKKI Familjufyrisitingina sum modell fyri yvirtøkur í nøkrum førum.“

Starvsfelagið yvirtók sáttmálaøki á Vága Floghavn frá HK

2. JUNI 2022 undirskrivaðu Føroya Arbeidsgevarafelag og Starvsfelagið avtalu um, at Starvsfelagið skuldi yvirtaka sáttmálaøki á Vága Floghavn.

Talan er um gott og væl 30 fólk, sum hava eina dupultfunctión sum bæði slökkiliðsfólk og securityfólk.

Starvsfelagið hevur frammanundan viðtøkusáttmála fyri aðrar starvsbólkar á flogvøllinum, tað eru starvsfólk á verkstaðnum, í umsitingini, við kunningar-diskin og teknikarar.

Við nýggju avtaluni veksur sáttmála-økið hjá Starvsfelagnum á flogvøllinum, og arbeitt verður framhaldandi við at fáa fleiri starvsbólkar við í sáttmálan.

Avtalan, ið varð gjørd, tryggjar, at eingin missir nøkur rættindi, og eingin fer niður í løn.

Starvsfólkini eru yvirtikin við teim-um rættindum, tey høvdu framman-undan, og tey hava nú nøkur rættindir, tey ikki høvdu frammanundan.

Í lötuni verður arbeitt við at gera nýggjan føroyskan sáttmála, sum byggir á aðrar sáttmálar, Starvsfelagið hevur við Føroya Arbeidsgevarafelag.

Tilgongdin til avtaluna hevur verið ógvuliga drúgv. Ynskið hevur í fleiri ár verið, at hetta økið skuldi takast heim sum føroyskt sáttmálaøki, men tað hevur gingið serstakliga strítið at koma til eina semju.

Starvsfólkini í Vága Floghavn hava sjálvi havt sum ynski, at tað skuldi verða Starvsfelagið, sum yvirtók sáttmálaøkið.

HK Stat, sum var danski sáttmálaparturin og sum er okkara systurfelag í Danmark, vendi sær tí til okkara við áheitan um at yvirtaka økið, og hesum eftirlíkaðu vit.

Sum er, skipa vit slökkiliðsfólkið, sum hoyrir undir kommunala sáttmálan, so sjálvt slökkiliðsøkið er ikki ókent, og av tí at Vága Floghavn er alment partafelag, halda vit, at sáttmálaøkið hoyrir undir Starvsfelagið.

Sum sagt, so hevur tilgongdin vart í nøkur ár, men sjálvar samráðingarnar millum Starvsfelagið og Føroya Arbeidsgevarafelag vardu í gott og væl eitt ár, og loksins eydnaðist at koma á mál.

1. juni vóru samráðingarnar lidnar, og sama kvøld varð úrslitið lagt fyri starvsfólkini og HK Stat.

Báðir partar góðtóku úrslitið, og tí varð endalig yvirtøka og avtala undirskrivað hósmorgunin 2. juni.

Tað, sum er gott við avtaluni, er, at vit hava fingið staðfest ein kollektivan sáttmála á økinum, so nú hava vit skipað viðurskifti á flogvøllinum. Vit hava eisini fingið føroyskan sáttmála og tikið økið heim. Avtalan tryggjar, at eingin av starvsfólkunum missir nøkur rættindi, og eingin fer niður í løn. Og tað besta er, at vit hava fingið ein sáttmála, sum starvsfólkini sjálvi hava tikið avgerð um, og tey hava sjálvi valt at koma við í Starvsfelagið. ■

„Avtalan, ið varð gjørd, tryggjar, at eingin missir nøkur rættindi, og eingin fer niður í løn.“

Starvsfelagið gjørdi í fjør avtalu við Føroya Arbeidsgevarafelag um yvirtøku av sáttmálaøkinum á Vága Floghavn, sum áður hevur verið hjá danska fakfelagnum, HK Stat. Mynd: Jens Kristian Vang

Starvsfólkini á Vága Floghavn fáa somu lønarhækking sum starvsfólk á Føroya Tele og Posta. Mynd: Jens Kristian Vang

Eisini lønarhækkingar í Vága Floghavn

SJÁLVT UM NÝGGJUR fullfíggjaður sáttmáli ikki er gjørdur pr. 1. januar 2023 fyri nýggja sáttmálaokið hjá Starvsfelagnum, Vága Floghavn, hava partarnir sum varða av sáttmála-økinum – tað eru Føroya Arbeidsgevarafelag og Starvsfelagið – gjørt avtalu um, at fyribilssáttmálin, sum kom í gildi 2. juni 2022, framvegis er galdandi eftir 1. januar 2023, og at hildið verður fram við arbeiðinum at gera ein nýggjan fullfíggjaðan sáttmála, sum ætlandi kemur í gildi í seinasta lagi 1. apríl 2023.

Avtalan frá 2. juni 2022 fer úr gildi, tá ið nýggjur fullfíggjaður sáttmáli er gjørdur, og sáttmálin kann annars sigast upp av báðum portum við 3 mánaða freist, tó í fyrsta lagi 1. januar 2025.

Hóast nýggi sáttmálin ikki er liðugur enn, verða starvsfólkini, sum ganga undir hesum sáttmálanum, ikki snýtt fyri lønarhækkingina, sum skuldi koma í gildi 1. januar 2023.

Starvsfelagið og Føroya Arbeidsgevarafelag undirskrivaðu semju um, at lønarkarmurin komandi 2 árinum skuldi vera tann sami sum hjá hinum báðum almennu partafeløgum, nevniliga samanlagt 7,84%.

Lønarhækkingin fyri tey, sum ganga eftir hesum sáttmála, verður sostatt henda:

- 1. januar 2023 hækka lønirnar 3,80%
- 1. januar 2024 hækka lønirnar 4,04%

KORONU-KREPPAN

2020-2022

LØGMANSSKRIVSTOVAN fór undir at eftirmeta Covid-19 kreppuna á vári í 2022.

Millum niðurstøðurnar eru, at stýringin eydnaðist væl, bæði um vit samanbera við onnur lond, og eisini um vit spyrja stovnar, fyrirkur og feløg, sum høvdu mest við handfaringina at gera. Kortini eru viðurskipti, sum myndugleikar eiga at betra um í sambandi við líknandi kreppur í framtíðini.

Umframt at skjalfesta, hvat tað var, sum hendi, var endamálið við eftirmetingini at fáa yvirlit yvir, hvussu yvirskipaða stýringin eydnaðist, hvat virkaði væl, og hvat kann gerast betur eina aðra ferð.

Starvsfelagið tók av møguleikanum, og her er ein stuttur samandrættur av okkara hoyringssvari:

Eftirmeting av Covid-19 kreppu-handfaringini í Føroyum

HETTA ERU viðmerkingarnar hjá Starvsfelagnum.

2020 var eitt øðrvísi ár í fakfelags-høpi. Friðarligari á summum økjum, men buldrasligari og merkt av stórum avbjóðingum á øðrum. Tað var sum at stíga út í mjørkan. Fleiri túsund fólk vórðu send til hús, hundræðals limir í Starvsfelagnum og teirra millum tey fimm starvsfólkini á skrivstovuni. Men virkseimið í felagnum steðgaði ikki, heldur tvørturímóti. Tað øktist.

Kreppustýringin í fyrstu hálvu av 2020

Fyrstu vikurnar hevði felagið úr at gera við at tryggja rættindini hjá

limunum. Støðan var nýggj, og nógv ivamál vóru.

Greiða skuldi fáast á, hvørji rættindi fólk høvdu, sum vóru stóð uttanlands, og sum vórðu send heim í sóttarhald, sjálvboðin ella tvingað. Greiða skuldi fáast á, hvussu ferja skuldi avgreiðast, og hvussu støðan var hjá teimum, sum onga barnaansing høvdu.

Tað var góð hjálp í vegleiðingini, sum Fígghjarmálaráðið rímliga skjótt læt gera, men tað vóru fleiri ivaspu-ningar, og tí avgjórði felagið rættiliga skjótt at gera sínar egnu vegleiðingar um starvsfólkarættindi undir koronu-kreppuni.

At byrja við var ivi m.a. um, hvussu boðini frá landsstýrinum um heima-arbeiði skuldu tulkast. Tað tóktist at vera andsøgn millum tað, sum stóð at lesa á heimasíðuni korona.fo, og tað, sum lögmaður og onnur umboð fyri landsstýrið meldaðu út. Boðini á heimasíðuni lögdu í størri mun upp til, at høvuðsreglan var, at fólk skuldu arbeiða heimanífrá, og hetta gav avbjóðingar, tí at fólk kunnu koma sær í støður, har arbeiðsgevarin vildi hava tey at vera á arbeiðsplássinum, men har heilsutilmælið bendi á, at tey skuldu arbeiða heima. Ivi var millum annað um, hvat ið skiltist við „kritisk-ar samfelagsfunksiónir“. Tað gjórði

ikki stöðuna lættari, at talan var um tilmælir og ikki kravboð.

Tá ið summarferian 2020 nærkaðist, bleiv tað ein avbjóðing, at Fíggjarmálaráðið sendi skriv út til landsins stovnar um at avgreiða feriu og avspáking, meðan fólk vóru heimsend. Her var neyðugt hjá felagnum at gera vart við, at myndugleikarnir ikki máttu bróta regluna um, at feria og avspáking er fyri starvsfólkið, og at tað ikki var sambæriligt við reglurnar at trýsta feriu og avspáking ígjøgnum einvegis. Tað skuldi avtalast millum leiðslu og starvsfólk, og avtalurnar skuldu vera sjálvbodnar. Í hesum sambandi er vert at nevna, at í Danmark vórðu viðurskifti sum hesi lutvíst avtalað í trípartaavtalum millum partarnar á arbeiðsmarknaðinum. At vit ongar avtalur høvdu um hesi viðurskifti, var útskil eisini óheppið í hesum sambandi.

Stýringin frá sumri 2020 til februar 2022

Eftir summarferiuna 2020 vóru øll aftur til arbeiðis á skrivstovuni hjá Starvsfelagnum. Nógva trýstið, sum hevði verið fyrstu tíðini, var nakað avhæsað, men virkseimið í felagnum hevur verið ógvuliga skert líka fram til februar 2022.

Tá ið samfelagið læt upp aftur í 2020, var tað ein stór avbjóðing, at upplatingin hjá dagstovnum ikki var synkoniserað við upplatingina av samfelagnum annars. Starvsfólk, sum høvdu arbeitt heimanífrá og høvdu kunnað ansa sínnum børnum heima, komu nú í eina sera trupla stöðu. Tey fingi boð at koma til arbeiðis, men fingi samstundis at vita, at manglandi barnansing ikki var lóglig fráveru-grund, eins og t.d. sjúka er. Dømi var um, at eitt starvsfólk ikki fekk farið til arbeiðis av hesi grund, og endaði málið við uppsøgn. Hetta var sera harmiligt og átti sjálvsagt ikki at komið fyrri.

Starvsfelagið vendi sær á sumri 2020 til Fíggjarmálaráðið og gjørdi vart við henda trupulleikan, uttan at tað gav nakað úrslit. Nakað seinni, í 2021,

varð dagpeningalógín og Covid-19 vegleiðingin hjá FMR tó broytt, soleiðis at hædd varð tikið fyri trupulleikanum. Starvsfelagið heldur tó, at tað gekk ov long tíð, áðrenn hetta varð gjørt, og tað elvdi til óneyðugar trupulleikar á arbeiðsmarknaðinum.

Framlítandi

Tað er alneyðugt, at føroyski arbeiðsmarknaðurin verður betur samskipaður og tilbúgvinn til eina kreppu næstu ferð. Norðurlendsku vælferðarsamfeløgini byggja á samstarv millum partarnar á arbeiðsmarknaðinum og myndugleikarnar, og hetta samstarv virkaði ikki, sum tað átti, undir koronakreppuni í Føroyum.

Leisturin við trípartasamstarvi má fáast at virka her á landi. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum og myndugleikarnir eiga, áðrenn ein líknandi kreppa rakar aftur, at seta seg saman at gera eina virkisætlan fyri, hvussu vit handfara eina kreppu næstu ferð, har partarnir á arbeiðsmarknaðinum eru við. Fakfeløgini hava longu skipað Fakfelagsráðið, og harvið skuldi verið lættari at fingið gongd á hetta arbeiðið.

Tey tiltøk, sum verða sett í verk, eiga heldur ikki at koma einstaklingum og familjum út í ta stöðu aftur, at starvsfólk missa týðandi part av síni inntøku, tá ið tey verða heimsend. Her eiga vit at læra av trípartasamstarvinum í øðrum londum, har funnar vórðu smidligar loysnir, so at fólk ikki vóru fyri stórum inntøkumissi av kreppuni.

Sum tað síðsta mæla vit til, at myndugleikarnir taka stig til eina ráðstevnu, har aktørarnir á arbeiðsmarknaðinum deila sínar royndir og gera síni tilmæli um, hvussu føroyski arbeiðsmarknaðurin saman kann gera tað betur næstu ferð. ■

(Hoyringssvarið hjá Starvsfelagnum kann lesast í fullum líki á heimasíðu felagsins www.starvsfelag.fo)

(Eftirmetingin kann lesast á heimasíðuni hjá Løgmansskrivstovuni www.lms.fo)

„Tað er alneyðugt, at føroyski arbeiðsmarknaðurin verður betur samskipaður og tilbúgvinn til eina kreppu næstu ferð.“

ÁLITISFÓLKAFUNDIR

2022

Fyrri árligi álitisfólkafundurinn

Starvsfelagið skipaði fyrri tí fyrra árliga álitisfólkafundinum 8. júní í Smæruni. 80 álitisfólk luttóku.

Á skránni var 120 daga reglan. Dánjal Højgaard lögfróðingur greiddi eisini frá, hvussu eigur at farast fram, tá ið fólk verða sjúkrameldað vegna strongd.

Erling Fles sálarfróðingur greiddi frá, hvat álitisfólk eiga at hava í mentu, tá ið teirra starvsfelagir verða raktir av strongd.

Síðan var bólkaarbeiði, har tikið varð saman um arbeiðsstøðurnar hjá limum okkara undir og eftir koronu, og hvussu hetta hevur ávirkað limir jaliga og neiliga. Eisini varð spurt um heimaarbeiðspláss undir og eftir koronu, har tað vóru rættiliga ymiskar meiningar, um tað er at velja framum ella ikki.

Orsøkin til hetta bólkaarbeiðið er millum annað, at í londum rundan um okkum hava tey merkt eitt rák, har fleiri eru farin at arbeiða heimanífrá. Tað er tí umráðandi at finna út av, um vit eisini eru við í tí rákinum, og um so er, hvat limir halda um tað.

Seinni árligi álitisfólkafundurinn

Seinni árligi fundurin varð hildin 28. novembur, eisini í Smæruni. 70 álitisfólk luttóku.

Vit høvdu bólkaarbeiði, har álitisfólkini blivu spurd, hvat tey halda limir vilja hava aftur fyrri limagjaldið, ið tey rinda til felagið. Og um tey fáa nakað í dag frá felagnum, ið ikki er neyðugt. Álitisfólkini dugdu væl at lýsa, hvat tey halda, at tey eiga at fáa fyrri limagjaldið. M.a. var ynski frá fleiri at hava eitt summarhústilboð aftur at summarhúsinum í Skálavík.

Starvsfelagið hevur undan løgtingsvalinum gjørt kjarnumál saman við Fakfelagssamstarvinum, tey eru 37 tímar arbeiðsvika og skattafrádrátt av limagjaldinum til fakfelag. Greitt varð frá átakinum, ið Virka hevur gjørt í samstarvi við Fakfelagssamstarvið.

2022 hevur havt nógvar avbjóðingar við sær fíggjarliga. Kríggj brast á í Ukraina, hetta hevði við sær øktar útreiðslur serliga innan fyrri orku. Inflatióin vaks nóg, og við tí hækkaði kostnaðurin av øllum dagligum vörum, og útlánsrentan vaks eisini nóg. Hetta merkist væl í vanliga húsarhaldinum. Tí fingur vit Jan Otto Holm, fíggjarserfróðing, og Erling Fles, sálarfróðing, at hava eina felags framløgu um sálarligar og fíggjarligar avbjóðingar í sambandi við inflatióin. Jan Otto Holm gav til seinast nøkur góð sparið.

Kríggj í EVROPA

Koronakreppan var ikki meira enn avblást, so var ein onnur kreppa í durinum. Hesa ferð varð boðað frá kríggi í Evropa.

RUSSLAND við Putin á odda leyp á Ukraina. Eg mundi sagt, at hatta freka pettið heldur seg kunna fara inn á annan mans ogn, eitt sjálvstøðugt, frítt og demokratiskt land, uttan at nakar ger móttøðu ella mótmælir.

Nei, hetta kunnu vit sum vesturland og sameind við restina av Evropa ongan tíð góðtaka, og tí eiga vit at taka avleiðingar av hesum og slíta alt samband við Russland.

Longu ein lítlan mánað eftir, at Russland gjørdi innrás í Ukraina, heitti Starvsfelagið saman við systurfeløgnum í Danmark, Svøríki, Norra, Finnlandi

og Íslandi á altjóða felagsskapin PSI, sum vit øll eru limir í, um at tveita russisku feløginum, sum eru limir í PSI, úr felagsskapinum, tí at russisku feløginu stuðlaðu Putin og hansara stýri í innrásini í Ukraina.

Kríggið fær dagliga stóra ávirkan á fakfeløginum í Ukraina. Har russar ráða, hava fakfeløginu fingið forboð at virka, og russiskar herdeildir hava sjálvar skipað arbeiðsmarknaðin eftir russiskum lógum og viðurskiftum. Tað hoyrdist, at russisku herdeildirnar býttu russiskt vodka út til lóntakarar í staðin fyrri lön.

Í restini av landinum, har ukrainar

hava valdið, hava almennu fakfeløgini eisini ógvuliga avmarkaðar heimildir.

Tað frættist, at serliga, har færri enn 250 starvsfólk starvast, er forboð hjá fakfeløgum at virka, tey arbeiða ikki undir skipaðum viðurskiftum, og hesum hava altjóða fakfelagsskapir mótmælt hjá ukrainsku stjórnini. Eisini verður sagt frá, at fakfeløg, tey sum sleppa at virka, sleppa so at siga bert at virka sum hjálparfelagsskapir. Hesum hevur altjóða fakfelagsheimurin eisini mótmælt.

Starvsfelagið fylgir saman við norðurlandsku fakfelagssamstarvsfeløgnum gongdini í Ukraina, og vit eru við, tá ið átøk eru, ella stuðul verður veittur til ukrainsku fakfeløgini, tað veri seg fíggarligur, skrivligur ella moralskur stuðul.

Í krónum er talan ikki um stórar upphæddir, men í handling er talan um ógvuliga týðningarmiklan stuðul.

Tað, at Føroya Løgting beint fyri

árslok valdi at leingja táverandi fiskiveiðusáttmála við Russland soleiðis, at hann eisini er galdandi fyri 2023, kann tykjast skeivt og ógvuliga ómoralskt, men á ein ella annan hátt skilji eg niðurstøðuna hjá politisku skipanini, tá ið nú 2022 var so langt útlíðið, og einki var gjørt fyri at loysa trupulleikan, vit vóru komin í.

Men samstundis haldi eg, at nú vit eru komin inn í 2023, eigur politiska skipanin at seta tíð og orku av fyri at finna út av, hvussu ella um vit í hesum árinum kunnu sleppa burtur úr russlandssáttmálanum áðrenn tíð, ja ongantíð ov skjótt.

Eg havi einki boð upp á, hvat skal gerast, og hvussu hetta skal gerast, tað hava vit helst kompetent fólk í almennu fyrisitingini til at finna út av, men mín greiða fatan er í hvussu so er, at vit eiga at taka avleiðingarnar og vísa Russlandi, hvørjar fylgjur slíkt kríggj hevur í samhandlinum landanna millum. ■

„Mín greiða fatan er í hvussu so er, at vit eiga at taka avleiðingarnar og vísa Russlandi, hvørjar fylgjur slíkt kríggj hevur í samhandlinum landanna millum.“

GRUNDSKEIÐ FYRI ÁLITISFÓLK

Nýggj álitisfólk vórðu vald á heysti 2021. Fyri at tey skulu vera útgjörd til at átaka sær álitisfólkauppgávur skulu tey luttaka á tveimum grundskleiðum, grundskleið 1 og 2.

Fyrsta grundskleiðið varð hildið í Smæruni 24. og 25. mai. 21 álitisfólk luttóku.

Dánjal Højgaard, juristur, og Anna Johannesen, felagsskrivari, greiddu teimum frá, hvat álitisfólkauppgávan snýr seg um.

Restin av innihaldinum var um ymisk evni úr sáttmálunum, so sum: Slag av stórvum, eftirløn, samlagstrygging, lønarflokkur, lønaraldur, arbeiðstíðir, lógligt forfall í sambandi við sjúku, barsil og farloyvi, tá ið starvið broytist, uppsøgn, ferja o.m.a.

Seinna grundskleiðið varð eisini hildið í Smæruni 17. og 18. novembur. 22 álitisfólk luttóku.

Evnini til hetta skeiðið vóru:

- Sigmund Poulsen, advokatur, greiddi frá skrivi- og talufrælsi.
- Herluf Sørensen, ráðgevi í organisatiónssálfrøði, greiddi frá konflikthandfaran, hvussu álitisfólk eiga at bera at, tá ið konfliktstøður taka seg upp á arbeiðsplássinum.
- Dánjal Højgaard, juristur, greiddi frá avtaluni millum sáttmálapartarnar um strategiska førleikamenning og týðningin av hesum.
- Dan Joensen, ráðgevi hjá LÍV, greiddi frá, hvat okkara eftirlønarskipan og samlagstrygging við LÍV fatar um.
- Jan Otto Holm, fíggarráðgevi, og Erling Fles, sálarfrøðingur, greiddu frá fíggarligum og sálarligum avbjóðingum í sambandi við inflatión v.m. Eisini fingur tey nøkur góð spari-ráð.

Nýggj álitisfólk á fyrsta grundskleiðinum í Smæruni í mai mánaða í fjør.

Útgjaldingar í sambandi við hættisliga sjúku vaksandi

Jákup Danielsen, formaður í Samlagstryggingargrunni Starvsfelagsins

Samlagstryggingin, sum limir Starvsfelagsins eru fevndir av, hevur í farna ári havt fleiri útgjaldingar, og serliga útgjaldingar í sambandi við hættisliga sjúku hava verið vaksandi.

SAMLAGSTRYGGINGARGRUNNUR STARVSFELAGSINS hevur sum endamál at keypa tryggingar, ið geva veitingar við deyða ella við ávísar hættisligar

sjúkur. Hjálpin, sum tryggingarnar hjá grunninum veita, kemur væl við hjá teimum, ið hava verið fyri sjúku ella deyða.

Hóast vit øll vildu verið tryggingargjöld fyri uttan, so er tað ein sannroynd, at tá ið sjúka ella deyði rakar, so er tað kærkomið at vita sær, at vit hava tryggingar, sum kunnu hjálpa fíggarliga í einari íkomnari støðu.

Útgoldnar tryggingar

Ójavnt er, hvussu nógvir útgoldnar tryggingar eru frá ári til ár, men einki ár er uttan skaðar. 2022 er einki undantak í so máta. Sjey útgjaldingar hava verið í sambandi við deyða, harav fyra útgjaldingar eru við deyða hjá hjúnafelaga. Tryggingarveitingar í sambandi við hættisliga sjúku eru alsamt vaksandi, og 21 limir (2021: 13 limir) finga útgoldið 150.000 kr. hvør, harav eitt útgjald var í sambandi við hættisliga sjúku hjá barni.

Í tryggingaravtaluni ber til at fáa gjaldsundantøku í sambandi við eitt nú óarbeiðsføri, og 8 limir finga játtað gjaldsundantøku.

Fyri trimum árum síðani keypti grunnurin trygging, ið veitir útgjald við viknandi hoyrn til keyp av hoyritóli. 14 limir finga útgjald til keyp av hoyritólum.

Tað kemur fyri, at Samlagstryggingin ikki nøktar allan tørvin, tí tað eru sjúkur, sum ikki eru fevndar av tryggingini.

Lokaupphæddin hvørur í 2027

Lokaupphæddin, ið hevur verið partur av skipanini, síðani Samlagstryggingargrunnurin varð settur á stovn, og sum miðskeiðis í 80'unum var ætlað sum ein skiftisskipan, verður niðurlagað og hvørur burtur úr grunninum í 2027.

Rættiliga stórar upphæddir hava nógvu seinastu árin verið útgoldnar í lokaupphæddum, og í 2022 vórðu útgoldnar 2, 4 mió. kr. til 49 limir, sum nú hava rokkið pensjónsaldri. Fyribils uppgerðin fyri 2022 vísir, at útgoldnar eru 7, 8 mió. kr. í tryggingum og lokaupphædd. ■

Tryggingarfelagið LÍV í 2022

Limirnir í Starvsfelagnum hava sínar tryggingar í P/F Tryggingarfelagnum LÍV, sum Starvsfelagið eisini er partaeigari í. Limirnir hava bæði eftirlónaruppsparingina, tryggingar við deyða, hjúnaflagstrygging, ávísar hættisligur sjúkur og trygging í sambandi við hoyritól.

2022 HEVUR VERIÐ eitt íðukent ella ófriðarligt ár á eftirlónarøkinum.

Á inngjaldssíðuni hevur árið roynst væl. Inngjældini eru áhaldandi vaksandi, og tað hevur lagt lunnar undir at lækka umsitingarkostnaðin munandi.

Á neiligu síðuni síggja vit hinvegin ógvuslig sveiggj á figgjarmarknaðinum. Hetta kom í kjalarvørrinum á russisku innrásini í Ukraina 22. februar 2022. Umframt vanlukkuligu støðuna hjá ukrainska fólkinum breiddi óvissan seg sum ringar í vatni á figgjarmarknaðinum. Prishækkingar, sum ikki eru sæddar um okkara leiðir í nýggjari tíð, fóru at síggjast eftir innrásina, og tær liggja við ársenda á 8-10%.

Fyri at royna at tálma ógvusligu prishækkingunum byrjaðu miðbankarnir at hækka renturnar. Gongdin í donsku statsrentunum í 2022 síggjast niðanfyrir.

Ógvusligu rembingarnar á altjóða figgjarmarknaðinum sóust eisini aftur á partabrævamarknaðinum. S&P partabrævavísitalið lækkaði umleið 21% stig í 2022.

Avbjóðandi iløguár

Hækkandi rentur og lækkandi partabrøv eru ein ring blanding fyri figgjarmarknaðin og avkastið av eftirlónaruppsparingini. Hækkandi rentan hevur við sær kurstap á lánsbrøvunum, og lækkandi partabrævakursir hava somu ávirkan. So í 2022 hevur tap verið bæði á annars tryggu lánsbrøvunum og á partabrøvunum. Hetta hava øll eftirlónarfeløg upplivað í 2022.

Í 2021 fingu kundar við marknaðarrentu og við 15 árum til eftirlónaraldrum umleið 10% í avkasti av eftirlónarupp-

sparingini. Í 2022 verður úrslitið væntandi eitt minus upp á umleið 10% (við evstamark fyri hesari grein var endaliga avkastið ikki liðugt uppgjørt, tí skal hetta tal takast við fyrivarni).

Ein uggi við hækkandi rentunum er, at rentan av framtíðaravkastinum verður hægri, tí rentan er hækkað, men eftirlónarkundarnir hava gildið ein prís fyri hetta í 2022.

Í fjórða ársfjórðingi 2022 hevur LÍV víðkað um tænastuna til viðskiftafólkini við marknaðarrentu, soleiðis at nú ber til at velja millum 4 ymiskar váðabólkar. Hetta verður gjørt, fyri at kundin skal kunna velja tað váðastøðið, sum passar viðkomandi best. Vil kundin hava eitt varnari váðastøði ella átaka sær størri iløguváða, so ber hetta nú til. Vilt tú hetta, ber til at venda sær til LÍV hesum viðvíkjandi.

Eisini hevur felagið gjørt umfatandi umleggingar av iløgunum í 2022. Iløgunar umfata nú eisini nýggjar iløgubólkar, sum ætlandi skulu økja um langsiktaða avkastið og minka um sveiggini, sum koma á figgjarmarknaðinum.

Felagið vil áhaldandi, at partur av eftirlónaruppsparingini hjá felagnum arbeiðir í Føroyum. Iløguparturin í føroyska samfelagnum er øktur seinnu árin. Í síðstu vikuni í 2022 varð fyrsta av seks vindmyllum, sum LÍV og MAGN hava sett upp, sett til elnetið hjá SEV. Fyrst í 2023 verða hinar 5 vindmyllurnar eisini knýttar upp í netið hjá SEV, og tá fara tær at framleiða grønt el til allar føroyingar.

Samhaldsfesti loysir seg

Seinnu árin hevur tilgongdin av nýggjum

kundum verið vaksandi, og tað sama ger seg galdandi fyri samlaða inngjaldið til P/F Tryggingarfelagið LÍV.

Økta inngjaldið, har fleiri herðar eru til at bera skyldurnar, hevur gjørt tað møguligt áhaldandi at lækka kostnaðin at reka P/F Tryggingarfelagið LÍV. Góða gongdin á inngjaldssíðuni hevur lagt lunnar undir áhaldandi at lækka umsitingarkostnaðin hjá kundunum við marknaðarrentu.

Fyri 2023 hevur nevndin tikið støðu til at lækka hesar umsitingarkostnaðir:

- Umsitingarprosentin verður lækkað frá 5% til 4% av árliga inngjaldinum
- Árliga fasti kostnaðurin verður lækkaður úr 300 niður í 180 kr.
- Kundar gjalda árliga fasta kostnaðin eina ferð, sama hvussu nógvar tryggingaravtalur kundin hevur.

At felagið kann lækka umsitingarkostnaðin er tongt at, at fleiri herðar eru til at bera samlaðu byrðarnar. Tí fegnast felagið um at kunna bera kundunum part av hesum aftur við lægri umsitingarkostnaði.

LÍV takkar Starvsfelagnum og limum tess fyri tað álit, tit hava litið okkum til. ■

Birita Fritleifsdóttir Kjærbæk

Vallyfti rokkin og lyfti fyri komandi trý árin!

Eg eri fakfelagsfólk, og eg vil gera mun hjá okkum øllum, sum hvønn dag brúka bestu vaknu tímarnar á okkara arbeidsplassum. Tí bleiv eg errin um at kunna halda fram í nevndini í felagnum, og eg vóni at kunna liva upp til tað, tit vænta av mær. Eg skal gera mítt allarbesta fyri at betra um arbeidsumstøður tykkara!

Vallyfti rokkin, men arbeiðið heldur fram!

Fyri trimum árum síðani fór eg á val við hesum lyftum: meira frítíð, hægri lønir og sjónligari felag.

Eftir tógvið stríð eru vit komin á mál við at fáa arbeidsvikuna stytta við lóg. Vit hava trýst politisku skipanina til at broyta lógina. Hetta bleiv millum annað gjørt við lobbysarbeiði og eini kanning, sum Jan Otto Holm og Regin Berg gjørdur um fyrimunir og vansar við 37 tíma arbeidsviku.

Vit vóru einasta felag, sum gjørdi sáttmála beint áðrenn koronutíðina. Áheitanin frá figgjarmálaráðharranum, tá ið korona breyt út, var at strika lønarhækkana annað árið. Vegna limir okkara noktaðu vit. Næsta seming er í 2024, og nú eru Føroyar raktar av inflatió. Tískil liggur stórt fyrireikingararbeiði fyri framman til næstu samráðingar. Eg skal gera mítt til, at vit fáa eina lønarhækkana, sum munar!

Eitt sjónligari felag. Vit hava hildið 1. mai-dagshald fyri ungum. Hetta fyri at kunna um týðningin av at vera í fakfelag og um styrkina við samhaldsfesti. Harafturat vóru vit á Jobmatch sum einasta fakfelag. Vit luttóku, tí at fáa eitt starv og at gerast limur í einum fakfelag hongur ófrávikiliga saman.

Arbeiðið heldur fram!

Tey næstu trý árin ætli eg at arbeiða við hesum: Happing á arbeidsplassinum

Herfyri var eg í útvarpinum í sendingini "Nert ikki við", ið er um tabu í Føroyum. Sendingin var um happing á arbeidsplassinum. Eg greiddi frá, hvat happing á arbeidsplassinum ger við einstaka menniskjað. Tað fekk jaliga móttøku frá fleiri limum, so tá gjørdist greitt, at eg fari at arbeiða við happing á arbeidsplassum!

Eg haldi, at Starvsfelagið skal ganga á odda og seta hol á búldin, til dømis við at lýsa trupulleikan við temagreinum og gera eina kanning á okkara arbeidsplassum, sum varpar ljós á trupulleikan. Harafturat halda ráðstevnur um happing á arbeidsplassinum, har trupulleikin verður lýstur, at kjakast um, hvørjar møguligar loysnir eru, og hvussu vit, álitisfólk okkara og leiðsla, lofta starvsfólki, sum er fyri happing.

Fyrireikingar til næstu sáttmálasamráðingar

Hóast sáttmálasamráðingar ikki eru fyrr enn í 2024, er tað umráðandi, at vit fyrireika okkum nú.

Tað er umráðandi, at vit vísa títt fak fram og lýsa týðningin av tí. Hvør einstakur limur skal kenna sítt virði og kenna seg aftur í felagnum. Hetta kann gerast við blaðsamrøðu, sum lýsir títt arbeidssøki og tínar ábyrgdir.

Tað er ein styrki, at vit umboða so stóran part av almenna og partvíst privata arbeidsmarknaðinum og eru so fjølbroytt. Júst henda styrki má og skal koma fram í ljósið!

Aðalfundur verður 4. mars, og hesin dagur plagar at vera sera hugnaligur. Vit fáa ein góðan bita og gott undirhald.

Komið við og havið tað stuttligt saman við mær og øllum hinum.

Nevndarval í Starvsfelagnum

Birita Fritleifsdóttir Kjærbæk og Borgný Mohr stóðu fyri vali, og báðar hava boðað felagnum frá, at tær ynskja at halda fram í einum nýggjum trý ára valskeiði. Nú tað er greitt, at tað bert eru tvey valevni, verður ikki skipað fyri undanvali áðrenn aðalfundin. Birita og Borgný eru tí afturvaldar uttan mótvalevni. Tiltakslimir til nevndina verða valdir á aðalfundinum.

Arbeiðsumhvørvi, rekruttering og lønarlyft

Í sambandi við nevndarvalið í Starvsfelagnum havi eg eftir trý ár í nevndini gjørt av at stilla upp aftur. Nevndararbeiðið hevur alstóran týðning, haldi eg, og mítt mál er at vera við til at bøta um umstøðurnar hjá limunum á fleiri økjum.

EITT AV MÍNUM HJARTAMÁLUM er at bøta um sálarliga arbeiðsumhvørvið. Felagið kann við uppbyggjandi samskipti við arbeiðsgevarar og myndugleikar vera við til at menna umhvørvið, vit øll arbeiða undir, og skal altíð hava vakið eyga við, at tað er nøktandi.

Eitt annað hjartamál er at fáa fleiri limir í felagið. Í góðum tíðum minskar áhugin hjá fólki fyri limaskapi í fakfeløgum mangan, men Starvsfelagið eigur alla tíðina at vísa á fyrimunirnar við limaskapi. Serliga er umráðandi at koma á tal við tey ungu og fáa tey at gerast limir.

Eitt triðja umráðandi mál verður at tryggja limunum betri løn. Farna árið hevur inflatióin verið 8-9 prosent, og gerandisvørur eru dýrkaðar so nógv, at trupult er hjá nógvum at fáa endarnar at røkka saman. Stundin er komin til, at lønin hækkar, eisini hóast arbeiðsvikan verður styt.

Komi eg aftur í nevndina, fari eg at virka fyri at fáa framt hesi og onnur týðningarmikil mál í tøttum samstarvi við hinar nevndarlimirnar og tykkum limir.

Havi sitið í nevndini síðan mars 2020 og var forkinna í Sosialráðgevarafelag Føroya frá 2012 til 2016. Varð útbúgvinn sosialráðgevi á universitetinum í Aalborg í 2001 og arbeiðdi sum sosialráðgevi í donsku barnaverndini í fyra ár. Starvaðist eisini hjá ALS í hálvtriðja ár.

Síðan 2008 havi eg starvast á Almannaverkinum, har eg havi verið álitisfólk fimm valskeið og eri í gongd við sætta skeiðið.

Gott val og góðan aðalfund, øll somul!
Borgný Mohr

Borgný Mohr

Nýggj tænasta frá LÍV

Vel títt váðastøði

Øll skulu vit spara saman til okkara eftirløn, og nú kanst tú velja tað váðastøði, tú vilt hava.

Vel eitt váðastøði, ið hóskar til tín.

Títt váðastøði í dag

varið

Miðað verður eftir

45% lánsbrøvum
55% partabrøv &
alternativar iløgur

miðal

Miðað verður eftir

35% lánsbrøvum
65% partabrøv &
alternativar iløgur

høgt

Miðað verður eftir

15% lánsbrøvum
85% partabrøv &
alternativar iløgur

partabrøv

100% partabrøv

Hvat skal eg gera?

Set teg í samband við okkum, um tú vilt broyta til annað váðastøði, ella um vilt frætta meira um tínar møguleikar.

Vit sita klár á tlf 31 11 11

Les meira á liv.fo